

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Szerkesztőség:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Megjelen minden hó 15-én.

Kiadóhivatal:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Könyvnyomdák és betűöntődéek a magyar korona országainak területén.

(Az időközben előforduló változások szíves bejelentését kérjük.)

BUDAPESTEN.

KÖNYVNYOMDÁK:				
I. KERÜLET (VÁR.)				
Magyar Kir. Államnyomda, Nándor-ter 1.	Hunyadi Mátyás, irod. és könyvnyomda-intézet. Zöldfa-utca 43.	Kaufmann József, Dorottya-u. (Wurm-udv.).	Brózsza Ottó, Váci-körút 17.	Zeisler M., István-ter 17.
Egyetemi nyomda, Iskola-ter 1.	Neuwald Illés, Gránátos-utca 8.	Kertész József, Mária Valéria-utca 11.	Fritz Ármin, Révay-utca 2.	VIII. KER. (JÓZSEFVÁROS).
II. KERÜLET (VIZIVÁROS).	Országgyűlési Értesítő Nyomdája, Gránátos-utca 1.	Kollmann Fülöp, Arany János-utca 34.	Galitzenstein J., Vörösmarty-utca 32.	Bartalits Imre, Eszterházy-utca 12.
Bagó M. és Fia, Ponty-utca 4.	Pallas, irodalmi és nyom- dai részvénytársaság, Keeskenéti-utca 6.	»Kosmos« müintézet, kő- és könyvnyomda r.-t. Nádor-utca.	Gutenberg-Nyomda, Gyár-utca 31.	Fried S., Staezió-utca 4.
Heisler József, Várkert-rakpart 1.	Pardavy József, Gránátos-utca 10.	Légrády Testvérek, Nádor-utca 7.	Kunoss Vilmos és Fia, Gyár-utca 34.	Rózsa Kálmán és neje, Szentkirályi-utca 30.
Müller K. (Münster K.), Fő-utca 20.	Poldini Ede és Társa, Ferencz József-rakpart 17.	Lőw Ede, Béla-utca 1.	Lobl Dávid, Andrássy-út 19.	IX. KER. (FERENCZVÁROS).
Wacker F., Lánchíd-utca 17.	Rudnyánszky Antónia, Papnövelde-utca 8.	Márkus Samu, Dorottya-utca 5.	Mahrer Testvérek, Szerecsen-utca (államv. nyugdíjint. palotája).	Engelmann M., Lónyay-utca 7.
III. KERÜLET (Ó-BUDA).	Schlesinger Ignác, Rostély-utca 2.	Pesti Könyvnyomda- Részvénytársaság, Hold-utca 7.	Markovits és Garai, Lizár-utca 17.	X. KER. (KÖBÁNYA).
Wimmer Márton, Szerfőző-utca 10.	Schmidl Sándor, Magyar-utca 6.	A Pesti Lloyd-Társulat Könyvnyomdája, Dorottya-utca 14.	Mezei Antal, Mozsár-utca.	Első kőbányai könyvny. (Kertész J.)
IV. KERÜLET (BELVÁROS).	Várnai Fülöp, Sarkantyús-utca 5.	Pollák M. Miksa, Nagy korona-utca 20.	Nagel István, Nagymező-utca.	BETŰÖNTÖDÉK:
Anglo-Nyomda (Kohn F.), Gránátos-utca 20.	Wodianer F. és Fiai, Sarkantyús-utca 3.	Preszburger Frigyes, Arany János-utca 21.	Neumayer Ede, Szerecsen-utca 33.	Államnyomda, I. vár, Nándor-ter 1.
Athenaeum, irod. és nyom- dai részv.-társaság, Ferencziek-tere 3.	V. KER. (LIPÓTVÁROS).	Quittner József, Váci-körút 18.	Posner K. Lajos és Fia, Csengery-utca 31.	Athenaeum, IV., Ferencziek-tere 3.
Buschmann Ferencz, Koronaherceg-utca 8.	Bendiner A., Arany János-utca 18.	Schlenker és Kovács, Akadémia-utca 7.	Rigler J. E., Rózsa-utca 55.	Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaság, VI., Dessesffy-utca 32.
Franklin-Társulat, magy. irod. int. és könyvny., Egyetem-utca 4.	Birkholz és Vayda, Nádor-utca 19.	Schlesinger és Kleinberger Nagykorona-utca 15.	Ullmann József, Teréz-körút 3.	Egyetemi nyomda, I. vár, Iskola-ter 1.
Fanda József, Aranykéz-utca 5.	Burián M., Váci-körút 10.	Weissmann (sz. Lászk) E., Nádor-utca 18.	Weissenberg Ármin, Múzeum-körút 21.	Fischer és Mika, VII., Király-utca 83.
Gansel Zsigmond, Sütő-utca 6.	Czettel és Deutsch, Bálvány-utca 12.	VI. KER. (TERÉZVÁROS).	VII. KER. (ERZSEBETVÁROS)	Franklin-Társulat, könyvnyomda r.-t., IV., Egyetem-utca 4.
Goszler Gyula, Aranykéz-utca 1.	Hornvánszky Viktor, Arany János-utca 1.	Beck F., Révai-utca 8.	Deutsch J., Károly-körút 7.	Pallas, IV., Keeskenéti-utca 6. szám.
Hedvig S., Károly-körút 22.	Hungaria Könyvnyomda és kiadó-üzlet, Váci-körút 34.	Budapesti kiadó- s könyv- nyomda-szövetkezet, Kemnitzer-utca 1.	Garai Mór, Dohány-utca 1.	Pesti Könyvnyomda- Részvénytársaság, V., Hold-utca 7.
	Kálmán M. és Társa, Nagykorona-utca 5.	Bielitz B., Király-utca 6.	Hunnia-Könyvnyomda. (Tulajdonos: Münz M.) Rombach-utca 1.	
	Kanitz C. és Fiai, Vadász-utca 26.		Toldy-Könyvnyomda, (Tóth Gyula) Dohány-utca 14.	

KÖNYVNYOMDÁK A VIDÉKEN.

Ada. Berger Adolf.	Csongrád. Schwartz Sándor. Silber Jánosné.	»Pannonia« könyvnyomda. (Tulajd. Hager és Hár). Polgár Bertalan.	Kolozsvár. Ferdinánd, Gombos és Sztupjár. »Ellenzék« nyomdája. Gámán János örökösei. »Közművelődés« nyomda. Lehmann és Baldi. »Magyar Polgár« nyomda. Poltz Albert. Stratzinger G.	Munkács. Blayer Pinkász. Farkas Kálmán. »Kárpát« könyvnyomda.
Aisó-Kubin. Schneider Dezső.	Csorna. Neumann Samu.	Győr-Sziget. Gross G. és társa.	Körmend. Részvény-nyomda.	Muraszombat. Grünbaum S.
Aisó-Léndva. Bozzay P.	Czegféd. Piros J. és Társa. Sebők J.	Gyula. Dobay János. Kohn Adolf.	Körmöcbánya. Jörges A. özv.	Nagy-Atád. Grünberger A.
Apatin. Szavadil József.	Debreczen. »Debreczeni Ellenőre« ny. Kutassi Imre. »Debreczeni« nyomda- részvény-társaság. Pongrácz Viktor. Városi nyomda. Ifj. Gyürky Sándor.	Gyulafehérvár. Püspöki nyomda. Votiz H.	Köszeg. Feigl Frigyes. Feigl Gyula.	Nagy-Bánya. Molnár Mihály.
Arad. Aradi nyomda-társaság. Bloch Henrik. Gyulai István. Keppich Zsigmond. Lengyel Lipót. Muskát Béla. Román gör. kel. egyház- megye nyomdája. Réthy Lipót és Fia. I. aradi amerikai gyors- sajtónyomda. Weissberger Soma.	Deés. Demeter és Kiss. Rosenstein Mayer.	Hajdu-Szoboszló. Plón Gyula.	Küla. Berkovics Márkus.	Nagy-Bécskerék. Gresics I. Jokly J. Pleitzi Fer. Pál utóda (dr. Brajzer L. és Mayer R.) Scheinberger Ignác.
Abrudbánya. P. Itzer Lázár.	Detta. Heldenwanger J.	Hajdu-Böszörmény. Maróczy M. József.	Kún-Szt.-Márton. Sima F. fiókja.	Nagy-Bittse. Spiegel Samu.
Aranyos Maróth. Részvénynyomda. (Felszá- molás alatt.)	Déva. Hirsch Adolf. Kroll és Társa.	Halas. Prager Ferencz.	Kún-Szt.-Miklós. Bors K.	Nagy-Rőcze. Künstler Soma.
Baja. Kollár Anta és Fia. Nánay Lajos. Streintz Gyula.	Deveszer. Rosenberg Zsigmond.	Hátszeg. Stern M.	Kis-Ujszállás. Jámbor Tivadar.	Ó-Szeplak. Nyitraivölgyi Gazd. Egylet nyomdája.
Balassa-Gyarmat. Halyák István. Kék László.	Ditró. Ditró és Szárhegy községek nyomdája.	Hódmező-Vásárhely. »Hungaria«-nyomda. Kanitzer G. Lévai Fülöp.	Léva. Nyitrai és Társa.	Nagy-Enyed. Wolke János.
Balászfalva. Gör. k. püspöki nyomda.	Dombovár. Első dombovári könyv- nyomda és papirszergyár.	Holics. Hotascha J.	Lippa. Gercsek József. Zách József.	Nagy-Kanizsa. Fischel Fülöp. Singer Lipót. Wajdics és Dánielisz. Weiss L. és F.
Bártfa. Bleier M.	Dunaföldvár. Schwarz Manó.	Huszt. Neufeld S.	Liptó-Szt.-Miklós. Steinér Zidori.	Nagy-Károly. Ifj. Róth Károly. Sarkady Nagy Zsigmond és társa. Turóczy Zsigmond.
Battonya. Gaál Vilmos.	Eger. Érseki Lyc. Nyomda. Kohn Dávid.	Igló. Schmidt József.	Lőcse. Reisz M. József. Werthmüller J. és Fia.	Nagy-Kikinda. Kiadói nyomda. Radák János. Mitenkovits István.
Békés. Povízsay Testvérek.	Eperjes. Kösch Árpád.	Ipolyság. Neumann József.	Losoncz. Kármán részvény-társaság Roth Simon.	Nagy-Körös. Ottinger Ede.
Békés-Csaba. »Corvina«-ny. (Szihelszky József.) Lepage Lajos. Povízsay Testvérek.	Érsekújvár. Winter Zs.	Jászberény. Brünauer Adolf. Hay Géza.	Lugos. Traunfellner Károly. Wenczelly J. és Fia.	Nagy-Mihály. Landesmann B.
Besztercze. Botschar T. Orendi Károly.	Erzsébetváros. Kotzauer D.	Kabold. Deutsch Mózes.	Magyar-Óvár. Czeh S.	Nagy-Szalonta. Reich Jakab. Adler Jakab.
Beregyszász. Farkas K. »Haladás« könyvnyomda, tulajd.: Juhász Piroška.	Esztergom. Buzárovits Gusztáv. Laiszky János. Tábor Adolf.	Kalocsa. Holmayer Ferencz. Malatin Antal.	Makó. Gaál és Gömörű. Neumann József.	Nagy-Szchen. Kraft Vilmos. Protóff József. Institut tipografic. Reissenberger Adolf. Román püspöki könyvny.
Besztercebánya. Machold F. Singer Jakab.	Fehértemplom. Wunder J.	Kaposvár. Hagelmann K. Jancovics Gyula. Kéthelyi Miksa.	Malaczká. Wiesner testv.	Nagy-Szt.-Miklós. König Salamon.
Bicske. Lederer Sándor.	Felső-Eőr. Schodisch Lajos.	Kapuvár. Buxbaum József.	Maros-Vásárhely. Ev. ref. Collegium nyomda. Róm. kath. leányiskola könyvnyomdája. Grün Vilmos.	Nagy-Szőllős. Rosenberg és Schwarz.
Bonyhád. Özv. Fein Teréz.	Fertő-Nezsider. Horváth B.	Karacsébes. Obrehoja Antal. Püspöki nyomda.	Mátészalka. Weisz Zsigmond.	Nagy-Szombat. Goldmann M. Horovitz Adolf. Winter Zsigm. özvogye.
Brassó. Gött János és Fia. Muresianu Aurél. Alexi Th. »Közművelődés«-nyomda.	Fiume. Battara P. Chuculin & Co. Jerouscheg G. Karletzky Ferencz. Stabilimento Tipo-litogra- fico Fiumano. Ivan Kusar.	Karczag. Szódi S.	Medgyes. Reissenberger G.	Nagy-Tapolcsány. Platzko Gy.
Brezsnóbánya. Kreisler J.	Fogaras. Thierfeld Lipót.	Kassa. Özv. Lipóczy Józsefné. Bernovics G. Ries Lajos. Werfer Károly.	Mezőtúr. Gyikó Károly.	Nagy-Várad. Pauker D. Berger Samu. Guttman V. Lang József. Freund L. Laszki Ármin. Naschitz Gyula. Rosenbaum Vilmos. Sonnenfeld Adolf. »Szigligeti« nyomda.
Buziás. Ullmann F.	Galánta. Német Gyula.	Kecskemét. Szilády László. Tóth László. »Pannonia«-nyomda.	Mindszent. Goldstein Mór.	Nemet-Palánka. Kristofek.
Csáková. Chudy Testvérek.	Galgóc. Steiner Adolf.	Késmárk. Sauter Pál.	Miskolc. Forster Rezső. Wesselényi G.-né. Stamberger Bernát.	
Csáktornya. Fischl Fülöp.	Gyergyó-Szt.-Miklós. Szabó L.	Keszthely. Nobel J. Farkas J.	Módos. Zeiser J.	
Cservenka. Spannagel J.	Gyoma. Knerr Zidori.	Király-Helmecz. Klein József.	Mohács. Blandl János.	
Csiksomlyó. Ferenczrendi nyomda.	Gyöngyös. Braun Bert. Herzog A. E. Kohn L. Kohn Mór.	Kis-Czell. Menyhért Julia.	Moór. Engländer Jakab.	
Csikszereida. Györgyjakab Márton.	Győr. Fischer István és F. utóda Nitsmann József. Surányi János.	Kézdi-Vásárhely. Szabó A.		
		Kiskún-Félegyháza. Rencuz József.		
		Kis-Marton. Dyk Ede.		
		Kisvárdá. Berger Ignác.		

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELEN MINDEN HÓ 15-ÉN

II. ÉVFOLYAM

BUDAPEST 1892 MÁRCZIUS

3. SZÁM

Márczius tizenötödike.

(Felolvasatott a Könyvnyomdászok Szakköre ünnepélyes ülésén.)

A mint a vallásfelekezeteknek, úgy a nemzeteknek is megvannak saját ünnepeik. A mint az előbbiek a hitélet egy-egy kiemelkedő mozzanatára, úgy az utóbbiak is, nem kevésbé magasztos jelentőséggel, a nemzeti életnek egy-egy fényesebb, vagy átalakító hatással bíró eseményére emlékeztetnek.

A mi a keresztény vallásnak a feltámadás ünnepe, az nekünk, Magyarország népének, politikai és társadalmi szempontból, a márczius 15-ike. Ez is, az is, tavasszal, a természet újra ébredésével esik... Mikor minden fűszál tömjénnel áldozik s minden bokorból hálaadó ének zeng, a megtartó, az újraalkotó dicsőségére!...

A mint ezredéveken át várta az emberiség a vigasztalót, ki a szíveket a hitben megerősítve, reményt nyújtson a szeretet szavai által egy jobb életre; úgy népünk is hosszú-hosszú időknél át sóvárgott ama vigasztaló után, ki széttörje bilincseit s őt, az Isten képére teremtett embert, hasonlónak tegye többi embertársához, hogy legyen a közös anyának, a hazának, ezután nem mostoha, de úgy, mint a többi, édes gyermeke.

És ime, a hosszú sóvárgás nem volt hiába! mert a vigasztaló megjött, egy halhatatlan eszme alakjában; nevezték akkor és nevezik ma is — a korszellemnek.

* *
* *

Mikor a Gondviselés megelégteli egy-egy nemzetnek szenvedéseit; látva, hogy az nem csüggedt a balsorsban s így erős leend a szerencse napjaiban is, támaszt közülről oly férfiakat, kik vezéreivé lesznek, hogy lángeszük fényével kivezessék a bujdosás pusztájáról a boldogság Igéret-földére.

Ilyenekkel áldotta meg a Gondviselés nemzetünket e század első felében, kik világos

elmével és melegen érző szívvel megértették a korszellemet s gonddal, fáradsággal egyengették az útát annak diadalához.

Felsőbüki Nagy Pál, Sopronmegye bátor, szókimondó követe, az ékesen szóló Kölcsey Ferencz, az alkotásokban bár nem egyenlő, de a hazaszeretletben nagyon egyérmű Széchenyi István és Wesselényi Miklós, a későbbi időkben a haza bölcsé jelzővel ékeskedő Deák Ferencz, s a mindnyájuknál lánglelkűbb, hatalmasabb szónok és író: Kossuth Lajos.

Az utóbbi már a 40-es évek elején kifejezést ad az eszmének, mikor lapjában írja: »Emeljünk a szabadság sánczai közé mindig többeket. Szabadság nem veszít, ha megosztatik, sőt mindenkor nő és erősödik. Midőn ezt teszszük, az anyagi fejlődést is legsikeresebben mozdítjuk elő; mert csak az a jólét tartós és állandó, mely a nemzetből fejlett ki önként, szabadon. Azért hát jog és szabadság legyen jelszavunk«.

A közteherviselésről pedig az a véleménye, hogy »jól rendezett státusban az adótól mentesség polgári lealacsonyítás. Ki az, ki Angliában, Frankhonban, a szabad Amérikában adót nem fizet? A cseléd és koldus; a szegény, a kinek semmije sincs. Ki az, ki nálunk adót nem fizet? Megnevezés nélkül is mindenki tudja. Arczpirító egy párvonal! És mégis, melyik részen van a jog? Amott a státus a szolgától és koldustól adót nem kíván, mert nem adott neki semmit, amiért kívánhatna; nekünk, a nemességnek, az édes hon anyatejének tejszínét adá s mi épen azért nem adózunk«.

A mit hosszú évtizedek érleltek, teljesült a kedvező alkalom következtében. Az 1848 február 27-diki párisi forradalom mintegy jeladás volt az olasz és németországi mozgalmakra s a bécsi és budapesti márcziusi napokra.

Az emberi önérték manifesztációja volt ez, a zsarnoksággal szemben; a világosság győzelme a sötétség felett.

A műhelyek és gyárak békés munkásai, az igénytelen földművelő, mintegy magasabb erőtől

öntudatra ébresztve, fölemelt fővel kérték az őket megillető emberi jogoknak érvényesítését.

Hisz maguk, e jogok eddigi kiváltságosai, hangoztatták legelsőben a később jelszóvá lett Szabadság, Egyenlőség, Testvériség hármas szentségét és ők voltak annak kivívásában is a legmunkásabbak.

S mikor az Ige testté lőn, az örömmámorban a fényes palotáktól a vályogkunyhóig egy visszagondolhatatlan, leirhatatlan kiáltás hangzott végig, melyet a költő szerint »csak akkor fog még egyszer hallani Isten, mikor az arkangyal trombitája azt fogja harsogni: feltámadás! Mikor az újra ébredők myriádjai lerázzák magukról a földet, mely alatt átszunnyadták a századok rémálma; mikor a gyöngékek erejük villámmá nő s az erősek hatalma füstté oszlik; mikor lelke támad minden rögnek s a föld egész felszíne egy élő tömeggé válik, melyből egy csillagokig ható zengés harsogja az egyik saroktól a másikig: hozsánna! hozsánna!«

Ilyen kiáltás volt az.

De hát az örömmámor nem volt túlzás, ha meggondoljuk, a 48-diki törvények mennyire átalakították Magyarország közszellemét, mily nagy mértékben tették lehetővé nemzetünk szellemi és anyagi fejlődését. Érezte ezt csakhamar szakmánk is, mikor a sajtószabadság következtében a hirlapirodalom annyira föllendült, hogy az országban a lapok száma egy év alatt 33-ról 86-ra emelkedett. De érezte még inkább az egész nemzet, mikor a reakció ismét hatalomra jutott s az oly nagy fáradsággal szerzett vívmányokat egy tollvonással akarta megsemmisíteni. Az emberfölötti küzdelem, melyet akkor a nemzet kifejtett, bizonyítja, mily nagy értéket tulajdonított azoknak. Oly tettekben volt gazdag e küzdelem, melyeket, ha a részrehatatlan történetírás nem bizonyítana, az utókor regének hinné. Mikor Szolnoknál kaszákkal rohanták meg az ágyúkat s el is foglalták azokat; Győrnél a gyalog honvédek megkergették az ellenséges lovasságot; Pákozdnál a kaszás nemzetőrök kényszerítettek tízezer embert szuronyos puskáik lerakására; Budán a huszárok leszálltak lovaikról, hogy várat ostromoljanak; Piskiné a huszszoros erővel szemben egy zászlóalj egy napon át védte a hidat s kivívta a győzedelmet. — Csodálkoztak fölötté külföldön is. Pedig hát, a magyarázata annyi, hogy magyarok voltak s védték hazájok szabadságát... S mikor a kilencz felől rárohanó ellenséget dicsőséggel legyőzte, jött a tizedik, Góliát Dávid ellenében; s még akkor sem ez, hanem az árulás ütötte ki kezéből a fegyvert.

* * *

Azután sóhajjal telt meg a levegő; megsokasodtak a csonka-béna koldusok, megfakult piros zsinóros egyenruhában házról-házra, reszkető hangon énekelve: »Világosnál Világosnál huszárok könnyeznek!« Megsokasodtak a gyászruhás alakok is; részben börtönben sinlődőket vagy hontalan bujdosókat, de leginkább ama tízezer hőst gyászolva, kik a márczius 15-diki eszmékért áldozták életüket.

Ámde az enyészet csak testüket érintette; az eszme lélekről lélekre tovább élt. Mi, kik akkor gyermekek voltunk, megtanultuk apáinktól a hazát özvegy fátyolában még jobban szeretni s a jog és igazság győzelmében bízni.

Önök, kik itt vannak ifjú kebelrel, vegyék át tőlünk, öregektől, e szent hagyományt; lelkesítse önöket éltük végéig e nagy napnak emléke; lelkesítse önöket a hazaszeretet, a Szabadság, Egyenlőség és Testvériség magasztos eszméje!...

Ács Mihály.

Nemzetközi nyomtatvány-csere.

I.

A németországi könyvnyomdászok egyletének praktikus vállalata: a nemzetközi nyomtatvány-minta-cserének előttünk fekvő harmadik kötete, hasonlóan az előbbiekhöz, hogy úgy mondjuk, valósággal élvezetes sétat képez minden törekvő sokszorosító művészre vagy iparosra nézve, a grafikai világ legélénkebb utcáin át. Nagy kiterjedésű iparunknak csaknem minden ágával találkozunk itt, és mondhatjuk, hogy ez ágak mindenikénél rátalálunk a kiváló szakemberekre.

A »Journal f. Buchdruckerkunst« ugyan, meglehetősen adag sovínisztikus büszkeséggel, azt állítja, hogy e minta-cserére nem illik a »nemzetközi« jelző, miután az összes többi államok hozzájárulása együttesen sem éri el a Németországból került nyomtatványok számát; mindazáltal mi azt hisszük, hogy nemzetközi jellegét e kötetnek épen nem lehet elvitatni, és ha a »J. f. B.« szerkesztőjének hiányzik is még a földrajzi ismereteiből, hogy ép úgy Ausztria, legkevésbé azonban Magyarország, éppen nem számítható Németországhoz, a kötetben előforduló számos nem német munka elegendő jogcímet ad a jelenlegi elnevezés megtartásához.

A jelenlegi kötet mintáihoz Németországon kívül következőleg járultak a különféle külállamok: Belgium 1, California 2, Dánia 3, Angolhon 18, Finnország 1, Franciaország 1, Németalföld 2, Norvégia 1, az osztrák-magyar monarchia 49, Oroszország 11, Svédország 2, Svájc 10 és

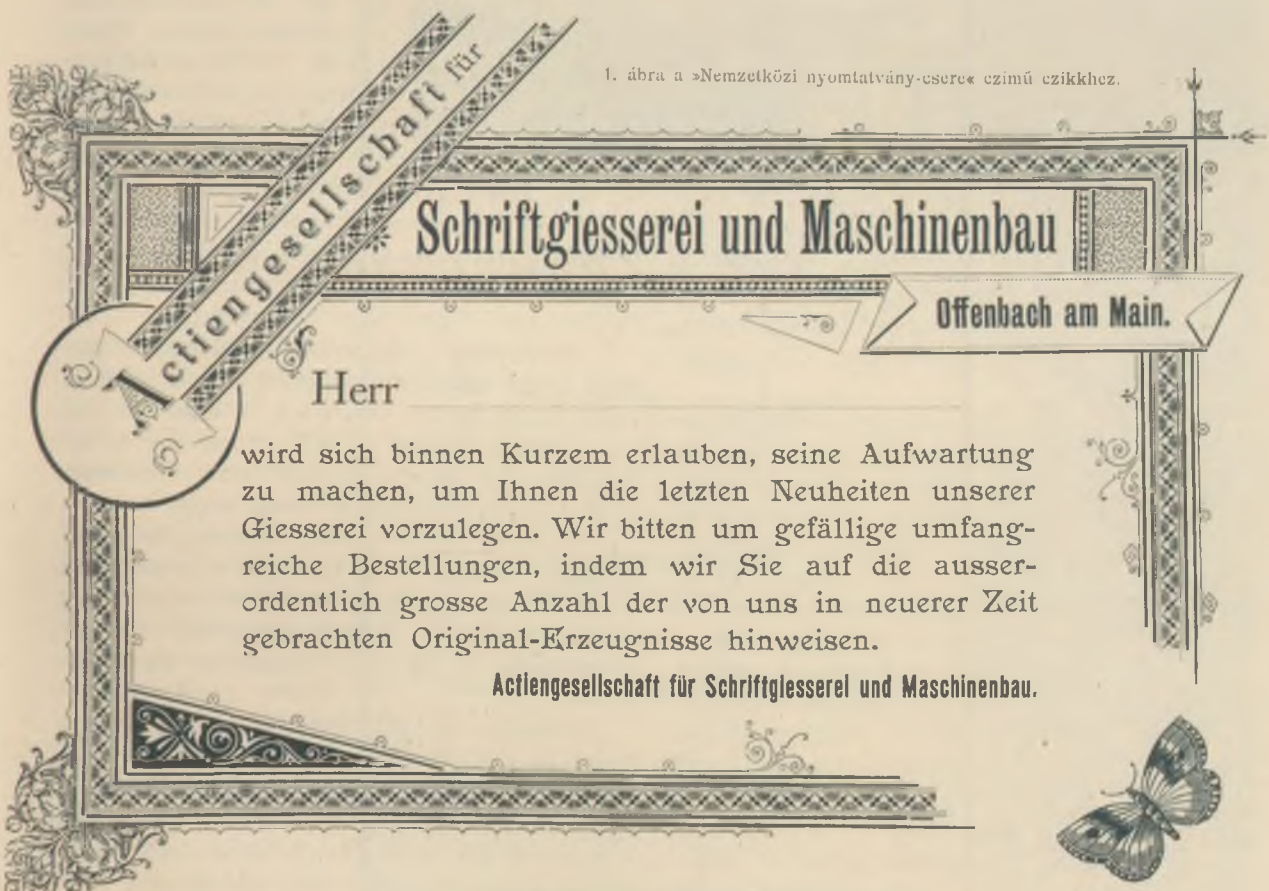
Törökország 1 nyomtatványnyal. Németország járuléka 164.

Tisztán látjuk tehát, hogy csaknem minden jelentékeny nemzet szakférflai készek a nemes versenyben való részvételre és jól esik konstatálnunk, hogy e versenyben mi magyarok nem épen utolsó szerepet játszunk.

Sajnosan kell mindenestre látunk, hogy nemcsak a főváros legjelentékenyebb nyomdái, mint pl. az  llamnyomda, Athenaeum, Franklin, hanem a vidéknek több előkelő nyomdája is

látunk. Szemeink el  kerülnek oly nyomtatványok, melyeknek művészies kiviteleert szivesen adozunk elismeressel ugy a szedőnek, mint a nyomónak, de csak addig, mig a körzet által határolt szöveg helyes felfogásáról nincs szó.

Első példánk megtanít bennünket arra, miként lehet szépet és j t alkotni, ha könnyedén, szabadon és magunkat semmiféle regul hoz nem kötve dolgozunk; ha nem befoly soltatjuk magunkat eltérő vélemények által és nem törődünk az esetleges elit l  kritikával; mert mindig

távol maradt a verseny teréről, mely nyomdák termékei pedig bizonyára elismeressel találkoztak volna; mindazáltal elégtételül sz lg l nekünk, hogy m g ez említett elmaradása daczára is méltóan van hazánk képvisele.

Az egész kötetből különben az tetszik ki, hogy m g mindenütt a német izlésnek hódolnak és kevés kivétellel a germán styl dominál az összes beküldött munkákban. Román, korintusi, vagy egyébként tervezett »exotikus« stylumeket csak sz rv nyosan találunk és a csak kissé is eltérő eseteknél már meglátszik a bizonytalan, b r legjobb igyekezettel és akarattal munkált, de még sem megfelelő kivitel. De még valamit

elég az, ha álláspontunkat a helyes fölfogás dolgában igazolni tudjuk. A jelen esetben látjuk, hogy a szedő a rendelkezésre álló anyagok felhasználásában semmiféle kényszernek alá vetve nem volt, de sajnosan kell látunk egyuttal a szöveg zavaró hatását is. A szép tervezet határozottan veszit értékéből az erőltetett szövegbeli tartalom által; a »f r« sz ocsk nak semmi esetre sem volna szabad a kifelé futó alakzatban elhelyezve lennie, mert hisz ez a sz  kétség nélkül a második sorhoz tartozik, a mint azt az egész mondatnak helyes olvasásából láthatjuk. E lapnak a nyomása nemcsak hogy igen jó, de a finom csontpapiroson valósággal pomp sul

mutat; a színválasztás és árnyalat, a register egyként kitűnők.

E lapot különben azért mutatjuk be olvasóinknak elsőként, mert szándékunkban van az érdekes kötet munkáival bizonyos mértékben olvasóinkat megismertetni, azon meggyőződésben lévén, hogy miután, sajnos, keveseknek adatott meg, e tanulságos munkát átlapozhatni, e vázlatos bemutatással tanulságos alkalmat adunk a részünkről kiválóbb alkotásoknak tartott műszedések szélesebb körökben való megismerésére.

A mintacsere-kötet nem szűkölködik ugyan eredeti alkotásokban, de a mi a »különleges eredetiségeket« illeti, kedvtelenül bár, de be kell ismernünk, hogy ezeket csaknem teljesen nélkülözi. Az ilyenek egyébként is igen ritkák s ez alkalommal eszünkbe jut a Mäser-féle »Typographische Jahrbücher« 1890. évfolyama, melyben egy igen sikerült ilyféle originalitás van. Színekben helyesen kivéve, pompás szolgálatot tehet e nyomtatvány a közönség figyelmének felköltésére s azért nem állhatjuk meg, hogy be ne mutassuk olvasóinknak e sikerült munkácskát, természetesen egyszerű nyomásban, folyóiratunk 37—38. oldalain.

Természetes, hogy számos ugynevezett kereskedői nyomtatványokat is találunk a minta-csere e legújabb kötetében, mint pl. üzleti kártyák, levélfejek, körlevelek, számlák; aztán meghívók s többeféléket; mindezek változatos tarkaságban sorakoznak szeméink elé és örömmel látjuk, hogy a szép nyomás mennyire művésziesen hat az egyes munkák kivitelének minőségére nézve.

Az eddig elmondottakat szükségesnek találtuk előrebocsátani, mert nem szándékunk a külföldi szaklapok chablonja szerint szisztematikusan felsorolni a kötet nyomtatványait, hanem országok szerint csoportosítva akarjuk azokat tárgyalni és hogy e tárgyalását az egész műnek a magyar korona országaiból beküldött dolgozatokkal kezdjük meg, ezt természetesnek fogják t. olvasóink is találni.

A résztvevő fővárosi nyomdák munkái közül a »Pallas« részvénytársaság által készített »Meghívó a legyező-kiállítás megnyitására« első sorban említendő föl; tervezete igen tetszetős, a kivitel exakt úgy a szedést illetőleg, mint a jó nyomás tekintetéből, úgy hogy szedő mint nyomó egyaránt dicséretet érdemelnek. Az ugyancsak a »Pallas« nyomdából kikerült két levélfej (egy negyedrétre, egy pedig nyolczadrétre) szintén dicséretes munka úgy szedés mint nyomás szempontjából; kár, hogy a nyolczadrétünél az ott alkalmazott kezdőbetű igen zavarólag hat a szemre.

Gyönyörű munkával vesz részt a gyűjtemény-

ben *Hornyánszky* Viktor nyomdája. E nyomtatvány a Diomedes Carafa: De institutione vivendi című Corvin-kodex első címlapjának facsimiléje, melynek eredetijét a pármái királyi könyvtár őrzi. A halvány barna színben tartott facsimile teljes összhangzatban áll az öt három oldalról körítő és hat színben mesterileg nyomott gótikus körzettel. Tisztelet és elismerés az illető gépmesternek.

Aigner Antal gépmester, ki a jónevű *Buschmann*-féle könyvnyomdában működik, saját metodusa szerinti kartonkivágás segítségével előállított címlapot küldött be, mely méltán sorakozik az előbbihez; a szép Iris-alapszín kitűnő kivitelű, igen jók továbbá a »Caviar-Kalender 1892« felíratú cím-metszvényhez választott színek is, valamint az egészek nyomása; s ha valamit mégis kifogásolhatnánk, ez csak maga a rajz lehetne, melynél a főlak épen nem sikerült, a mennyiben az egyes testrészek egymásközi aránytalansága nagyon is kirívó; ez különben nem a nyomdász, hanem a rajzoló kevéssé való képzettségét bizonyítja.

A *Posner*-féle cég sokkal ismeretesebb, semmint hogy beküldött litografiai munkáját különösen is ki kellene emelnünk. E munkára csak az a megjegyzésünk, hogy minden részletéből tisztasága és pontos kivitele által becületére válik a hazai könyvnyomdai termékeknek.

A »Pesti könyvnyomda-részvénytársaság«, valamint *Brózsá* Ottó könyvnyomdatulajdonos beküldött munkáit fölösleges volna ismertetnünk, minthogy azok a »Grafiikai Szemle« mult évi folyamának 8., illetve 10. számához mellékelve voltak.

Romwalter és fia könyv- és könyvnyomdája Sopronban (mely virágzó városunkat a »Journal für Buchdruckerkunst« nagylelkűen Ausztriának ajándékozta) méltóan sorakozik a fővárosi könyvnyomdák mellé. A »Színnyomások mintalapjai« egész összeállításában igen sikerült; igen jól hat a színek helyes összeválasztása is, a dombornyomású nyomdász-czímerrel.

Ugyanezt mondhatjuk azonban a »Magyar Testvérek« temesvári cégről is. E nyomda egy könyvcímet mutat be, melynek tervezete éppen nem mindennapias felfogásról tanuskodik. A hatás különben még jobb lett volna, ha a teljes formátumú címében jobbról az alsó kétharmad részben elhelyezett betéltlap szövegét is vörös színben nyomták volna. Emez utóbbi szöveg fősorát: »Ernstes und Heiteres« is, a körzethez megfelelően, egy fokkal nagyobb betűből kellett volna szedni. A második nyomtatvány egy jubileumi ünnepélyre készült füzetke címlapja, mely élénken bizonyítja, mily jó hatást lehet

elérni a Holbein-féle körzettel, tiszta nyomásban, kis alakban is és hogy a szedésbeni nemes egyszerűség által is lehet szépet alkotni.

Weiss L. és F. nagykanizsai nyomdászok levélfejet küldtek be, mely ámbár örvendetesen tanuskodik készítőinek törekvéséről, azonban még sok hiányban szenved. Maga a levélfej már magában véve nem is fej, a mennyiben a a céget megnevező sor roppant mélyen fekszik, nem is szólva arról, hogy csaknem úgy néz ki, mint egy nyakláncz.

A fölötte elhelyezett nyomdász-czímer sem emeli valami nagyon e munkát, ámbár azt el kell ismernünk, hogy csinosan és tisztán van nyomva.

Jobb kivitelű a Granitz I. zágrábi nyomdájából kikerült oldalécezes levélfej; ez sem felel meg ugyan teljesen a tisztultabb ízlés szabályainak és a technikai kivitel egyébként is vesztit értékéből a jobb oldalilag alkalmazott négyyszögletes medailon által, melylyel a baloldalon elhelyezett jó kivitelű fotoczinkografiai cliché nem áll megfelelő viszonyban; mindazonáltal örvendetes, hogy Horvát-Szlavonországokban is mindjobban utat tör magának a helyes út felé való törekvés.

A »Narodni Novine« horvát államnyomda Zágrábban egy Khuen-Héderváry grófnak ajánlott lapot küldött be, melynek nyomása ámbár csinos, a szédése azonban, legalább a szövegszedés, épen nem mintaszerű; a sorok terjedékei egészen hirdetésszerűek és a beosztás is hiányos.

Löw Károly zsolnai gyapjúárú, katonaposztó és takarógyára bizonyára nem talált Magyarországon nyomdát, mely gyárához méltó üzleti kártyát nyomjon, azért is Brünnebe ment; s így a nyomtatványnak csak megrendelője lévén magyarországi s csak szövege magyar, nyomási eredete azonban külföldi, tehát azokkal együtt is fogjuk tárgyalni jövő számunkban. —r—n.

Az idei dísznaptárak.

Az 1891. év elmúlt; készülnek mindenféle: intézetekben, gyárakban és egyéb üzletekben a zárszámadások; beszámolnak az év lefolyása alatti működésről és annak eredményéről. Ezen általános üzleti leszámolások közepette, a hol természetszerűleg az anyagi eredmény játszsza az egyedüli és főszerepet, jól esik látnunk, hogy a könyvnyomdák, bár egyenkint és összesen

is szintén üzleti nyereségre alapított ipari vállalatok, mégis, úgy látszik, hogy mintegy nem tartva elegendőnek az anyagi hasznot feltüntető számokat, erkölcsi sikereikről is igyekeznek számot adni és haladásukat bemutatni. Csakhogy hát ez nem oly könnyű dolog ám! Vannak ugyan ambiciózus szedők csaknem minden üzletben, a kik kapva-kapnak a kínálkozó alkalmon, hogy valamely díszesebb munkát minél tökéletesebb módon állithassanak elő; igen, de elmúltak ám az idők, vagy legalább is igen ritkák az oly esetek, midőn főnökeink ambiciózus munkásaiknak szabad kezét és időt engedtek művészetünk ápolására és saját kiképezésükre. Nem látjuk többé az üzleti cím-kártyák, levélfejek és egyéb díszes kivitelű

2. ábra a »Nemzetközi nyomtatványesere« cz. cikkhez. (Előlap.)

nyomtatványok nagy sokaságát; sok helyen silányabbak ezek manapság, mint az ügyfelek által rendelt nyomtatványok.

S ha mégis élénk akad évenkint egy-egy nagyobb gonddal s nagyobb áldozattal is kiállított munka valamely nyomda részéről — értve a saját költségén ügyfelei részére készített nyomtatványokat — ez mai napság már csaknem kizárólag az évforduló alkalmából kibocsátatni szokott dísznaptárakra szorítkozik. Ez tehát csaknem az egyedüli alkalom úgy a nyomdák-nak, mint azok munkásainak, hogy haladásukról számot adjanak, illetve, hogy tevékenységüket

láthatólag is bemutassák. És az év kezdete éppen alkalmas erre.

Mi — mint szerény képviselői a nyomdászatnak — szemlélve az idén kibocsátott naptárakat, meg vagyunk elégedve az eredménnyel és nagy örömmel konstatáljuk azokon a törekvés tagadhatatlan jeleit, a vasszorgalmat, a szakismeret iránti kellő érzéket és a szakügy iránti szeretetet.

***

A *Pesti könyvnyomda részvénytársaság* naptára, mely egyszersmind a Grafikai Szemle műmelléklete is volt, legyezőt ábrázol vastag aranykeretbe foglalva. A felső jobb sarokban színes kivitelű virágcsokor, balfelől a nap széjjelszóródó sugarival van elhelyezve, míg alul egy amerikai tájkép-körzetről szedett lécz huzódik végig. A naptár maga tizenkét legyezőszárból áll, melynek mindegyikén felül a négy időszak megfelelő jelképe van alkalmazva mint fejdísz, bennük pedig egy-egy hónap elhelyezve, fehér lapocskákön, rózsaszínű alapon nyugodva. A többi apróbléczecskék, valamint a behajtott szélek világoskék alappal — szépen hajlított arany színű vonalak között — vannak előállítva. Az alatt fenmaradó üres félkör az ajánlási szöveg elhelyezésére lön felhasználva. Az üres hézagokat hangjegyszédések töltik ki, a Pesti könyvnyomda-részvénytársaság czégével, míg fent félkörben, a legyező alakja után hajlítva, vörös színben a »Fali Naptár« felirat van nyomtatva, ez alatt pedig az évszám: 1892.

E naptár méltán dicséretet érdemel. Már rég nem került szemeink elé ily szép kivitelű precíz munka. A szedés általában és a vonalak összeillesztése különösen, ügyes kézre vallanak, az alapok pontos beillesztése pedig — nagy gondal és figyelemmel eszközöltetvén — a nyomó gyakorlottságáról és ügyességéről tesz

tanúságot. A színek — melyek kizárólag a szoliditás határai között mozognak — igen jól vannak választva. Egy szóval teljes és ritka szép munka vált volna belőle, ha e naptár tervezete egy kis korrektura alá vonatik. A jó benyomást, melyet a félkörben futó naptár a szemléelőre gyakorol, azonnal ellensúlyozza a már fentemlített, alul végig futó lécz. Ez oly természetellenes befejezése a munkának, melyet a felső rész tervezőjétől alig vártunk volna.

Ugy tűnik elő, mintha a tervező félbehagyván munkáját, azt avatlatlan kezek folytatták volna, azaz nem folytatták, hanem hogy a problema minél könnyebb megoldást nyerjen, egyszerűen léczet illesztettek befejezésül alá. Ily alakban aztán éppen úgy néz ki, mint egy legyező, melynek fogója letörött, de hogy ennek daczára is, használathá vétethessék, azt felnyitott állapotban egy faléczre szögezték. Bezeg másként nézett volna ki, ha legalább a Grafikai Szemlének szánt példányokon a hangjegyszédések elmaradtak volna és az egész (legalább az évszámot kitevő helylyel, a mely szintén rossz helyet kapott) feljebb tolatik. A túloldalon látható rajzon megkíséreljük a véleményünk szerint helyesebb tervet néhány alapvonással

3. ábra a »Nemzetközi nyomtatványcsere« cz. czikkhez. (Hátlap.)

bemutatni. A mint látható, minden, még az alsó lécz is (mintegy aláfutva) megmaradhatott volna, a szedés sem lett volna nehezebb, csak a befejezés és beosztás szenvedett volna változást. Eme változás — úgy hisszük — előnyére vált volna a naptárnak és az — eme proponált javításokon keresztül esve — bátran felhasználhatóvá egy újabb kiadásra.

A *Pallas részvénytársaság* naptáráról elismerőleg kell megemlékeznünk, mely változatosság kedvéért magas alakban (hochformat) exotikus kivitelben lön előállítva. Vékony keretben nyugodva, alapját a naptárnak egy szép, 3 ciceró

szélességű, keresztalakban összeállított körzet képezi, melyen baloldalt a félhold van előtüntetve, arany alapnyomással, jobbra, kifelé futva; alul pedig balfelől folytatva szalag húzódik végig szépen hajlított vonalak között — »Fali Naptár« »1892. évre« felirattal; a jobb oldalon alul ügyesen összeszedett rózsza van elhelyezve. Középen szintén egy szalag fut végig, melyen ismét izlésesen hajlított vonalakkól álló keret nyugszik, az ajánlási szövegnek fenntartva; ezen keretben chamois-alapon szürke nyomattal a nyomdászczímer látható. Az egész

naptár területét aranycsillagok s kék alapnyomat tölti ki. A hónapok mindegyike külön-külön, balra 8-ad, jobbra cicero-vastagságú vonalakkól összeállított árnyékkörzetbe van foglalva — barna színben nyomtatva — és szétszórtan elhelyezve. E naptáron — tekintetbe véve a hatást, mely vele eléretni szándékoltatott — alig volna kifogásolni való. A maga nemében teljesen kielégít bennünket. Megjegyzéseink röviden csak a következők. Nagyobb tért kellett volna juttatni a naptárszövegnek, mert így mértéken túl össze van szorítva. Tekintetbe kell mindig venni a munka rendeltetését. Fali naptárnak van megnevezve, de hogy a falról le bírja-e majd valaki olvasni, az legalább is problematikus dolog. Ha már nonpareilleből van szedve, ne legyen úgy összeszorítva s legalább a heteket kellett volna egymástól egy-egy vonallal elválasztani. Határozottan rontják a hatást a hónapokat bekerítő túlságosan vastag vonalak. Untig elég lett volna petit-vonal is. Szébb lett volna és sokat nyert volna a naptár az által is, ha a hónapokat magában foglaló lapocskák olyképp helyeztetek volna el, hogy kettő-kettő jobbra és balra egyforma magasságban, kettő pedig, a mint van, a közepén, valamivel feljebb kapott volna helyet. A hónapok elrendezése, mindjárt nem mutatott volna oly nyugtalan képet.

Brózsza Ottó könyvnyomdája egyszerű, de izléses és praktikus naptárt készített az idén.

Az egészet négy cicerós körzet fogja körül, melynek közepén a naptár, chamois-alapon, jobb és baloldalt pedig a bélyegilletéki táblázatok vannak elhelyezve. Felül középen kis keretben az évszám van nyomtatva vörös színben, mely alatt az »Üzleti Naptár« felirat fut végig; alul van a cégfelirat és cím. Tiszta nyomás és jól olvasható betűk teszik tetszetőssé és célzerűvé e naptárt.

Hornyánszky Viktor remek kivitelű chromolitografiai blankettába nyomtatott naptárral lepte meg üzletfeleit. A kép romantikus jelmezű ifjút ábrázol, a ki gitáron játszik, míg az erkélyről egy bájos hölgy virágot dob feléje. A naptár, kis keretbe foglalva, igen ügyesen van csoportosítva és a többszínű alapnyomatok által — melyeknek alkalmazása igen jó gondolat volt — szép összhangzásba jön a rajzzal, mely imigyen egy teljes egészet képez. Kétféle munkát látunk itt szépen egyesítve, mely jó izlésre és ügyességre vall.

***

A helybeli *könyvnyomdák*, úgy látszik, már beleuntak a dísznaptárak készítésébe, illetőleg tervezésébe, vagy pedig tartózkodnak az anyagi áldozattól. Ezt bizonyítja legalább ama körülmény, hogy az előttünk fekvő naptárak majdnem mindegyike már ismerős előttünk, kivéve

Posner Károly Lajos és fia naptárát, mely azonban alakra nézve szintén olyan, mint a mult évben kiadott, de a rajza egészen új és sikerültnek mondható. A címlap igen sikkes gép-
leányt láttat, ki egyik kezével a háttérben működésben levő géptől elszedett naptárakat viszi, másik kezében az 1892-ös évszámot feltüntető lapot tartja; felül tiszta, feltűnő betűkkel a cég van megnevezve. A naptár különben kilencz, szépen választott, szolid színben van nyomtatva, melyek a naptárnak kiválóan elegáns külsőt kölcsönöznek; emeli az eleganciát az a körülmény is, hogy az annyira közönségessé vált lakkirozás mellőztetett. Az egész munka nemcsak szakértelmet és figyelmet árul el, hanem áldozatkészséget is, különösen ha tekintetbe vesszük, hogy a cég e naptárt kizárólag üzletfeleinek készíti, díjtalanul, újévi üdvözet gyanánt.

A *Czettel és Deutsch*-féle naptár kevés eltéréssel egészen azonos az 1891. évben kiadottal. Egy festőlapot ábrázol betűzött ecsetekkel. Rendeltetésének megfelelő színekkel van nyomtatva és kivágva. A köröskörül levő üres hézagokat gyönyörű kivitelű virágok, rózsák töltik ki. Felül félkörben, szép rond betűkkel — arany és fekete színben — a cégfelirat van ügyesen elhelyezve, alul pedig a termelési ágak. Ez intézet könyvnyomdái munkái igen előnyösen isme-

retesek. A hatás elérésére czélzó igyekezete rendszeren sikerrel jár, a mint hogy azt e naptárral is bebizonyította.

Kellner és Mohrliüder ez idei naptára is ismeretes előttünk. Két-három évvel ezelőtt ugyanezen rajzzal ellátott naptárt küldte szét üzletbarátainak. De azért az idén is bizonyára mindenki örömmel fogadta azt, mert valóban kifogástalan, szép munka és díszét képezheti bármely lakosztálynak. A naptár képe kertet ábrázol, melyben szép női alak sétálgat. Jobbra a sarokban egy díszkapu van, fölötte virágvázával, ebből hosszúra nyúlt virágok ágaznak szét, melyeknek színei finom izléssel és szakértelemmel vannak választva.

A kapunyílásba van a naptár beillesztve, két részre osztva, hat hónap alul, hat pedig felül lévén elhelyezve. Kár, hogy a naptár szedője a szép, szolid litografiai munkával szemben nem igyekezett az összhangot szem előtt tartani, a mennyiben minden hetet és a többi együvé nem tartozó részeket is vastag vonallal választotta el. Most már tekintve, hogy eme vonalak nem állanak egy sorban, hanem lejjebb-följebb, igen nyugtalan szemléleti tárgygyá teszi a naptár-szőveget, csaknem hogy sértővé válván a szemre. Finom vagy duplafinom vonal lett volna itt helyén.

***

Az itt fölemlített naptárak kerültek az idén szemeink elé; igyekeztünk azok fölött legjobb tudomásunk szerint, talán nem is annyira bírálatot, mint tárgyilagos ismertetést adni. A mint mindjárt elől megjegyeztük, részünkről csak meglepéssel konstatalhatjuk a törekvést, az igyekezetet, szakértelmet, melyet általában tapasztalni lehet; óhajunk tehát csak oda terjed, hogy minél több főnök nyujtana jövőben alkalmat kiválóbb szedőinek, legalább így évenként egyszer, hogy úgy a maguk, mint az illető üzlet fejlett izlését és finom munkákban való termelőképességét is dokumentálhassák. Ez mindenesetre csak előnyére válna szakmánk további fejlődésének.

Népszerű előadás a gépmesteri gyakorlatból.

(Felolvasott 1891. nov. 29-én a Gépmesterek és nyomók körében.)

II.

Hogyan van a nyomóhenger bevonata készítve és hogy tudhatjuk meg annak pontos erősségét?

A nyomóhenger bevonása is — mely általánosan »Cachirung« néven ismeretes — meg-

kívánja a kellő figyelmet s ha tiszta, jó nyomást akarunk elérni, akkor annak nem szabad sem túlkeménynek, sem puhának, erősnek vagy gyengének lenni, hanem mindig a nyomandó forma minősége szerint kell azt készíteni. Öregebb gépeknél úgy találjuk, hogy azok hengereire csaknem kétszer annyi ívet kell ragasztani, mint az újabb gépeknél. Ennek okát abban találjuk, hogy az újabb gépek erősebb szerkezetűek, míg a régieknél a hengert gyakoribb javítás alkalmával le is szokták a gyárban esztergályozni.

A nyomóhenger bevonására általában kartonpapírt, írópapírt vagy jól simított göngy-papírt használnak, melyek háromféleképen erősítettnek a hengerre.

Vannak gépmesterek, kik a szükséges íveket összeragasztják és a csiptető vágányába illesztik, mások ellenben csak a papír két végét ragasztják könnyedén egymásra, azután a henger szélére fektetik és úgy ragasztanak egy ívet még fölébe. Ezen módját a kasirozásnak »ívbedugás«-nak nevezik és ez a leginkább használt és legczélszerűbb mód, mert kevesebb idővesztéssel lehet az íveket fölcserélni. — A harmadik módja a kasirozásnak itt nálunk épen nincs használatban, és abból áll, hogy az egész ívet átszítált, vékony gummi-arabikummal bekenik és úgy ragasztják föl a hengerre; e neme a kasirozásnak »kemény kasirozás«-nak hivatik és csak Németországban, de ott is mai nap már csak ritkán és csakis idősebb gépmesterek által használtatik, minthogy időtrabló és nagy figyelmet igénylő munka, mert nagyon kell vigyázni, hogy a fölragasztásnál véletlenül valami homok-szem vagy gummicsonó ne kerüljön a papír alá.

Illusztrációt nyomó gépmesterek a kartonkasirozást használják előszeretettel. E mellett azonban, különösen tömöntvények, nyomásánál legszivesebben a mézgaváoznat, hirlapoknál és falragaszoknál pedig a posztó-bevonatot használják. Ha a metszvényeket és a finomabb betűket ki akarjuk emelni, úgy igen czélszerű az ugynevezett »hölgyposztó«-val bevonni a hengert, vagy a már fölragasztott kész ívek fölé még gummi-bevonatot huzni, de az ily neme a kasirozásnak egészen különleges eljárást igényel, melyet egy későbbi fölolvadásban fogok kifejteni.

Térjünk addig is vissza a nyomóhenger bevonásához. Egyes gépmesterek a kasirozásnál a legfelső ívet megáztatják és ily nedves állapotban a henger hátulso kivágására erősen kifeszítve ráragasztják, a bevégzett egyenetlés után pedig még egy nedves ívet ragasztanak az egész fölé.

Mások ismét lazán függve hagyják az íveket mindaddig, míg munkájukkal elkészülnek és azután egy áztatott papírt huznak fölé, mely az ívek elcsuszását a betükön, valamint az egyengető ív elcsuszását megakadályozza. Magától értetlik, hogy a nedves ívnek, mielőtt a nyomás megkezdetné, már jól megszáradva kell lennie.

Egészen lazán illesztett ívekkel már csak kevés nyomdában dolgoznak és az egyáltalán el is vetendő, mert csak a nyomás szenved az által, hogy a kasirozott ívek a gép előre- vagy visszajárásánál a betükön, kivált azoknak szélein végigcsuszának és így azokat elmázolják. Ha abba a helyzetbe jövünk, hogy ócska géppel van dolgunk, melynek nyomóhengere évek óta sokat szenvedett és ennek folytán egyenetlenségeket mutat, vagy már a gyárban nem elég figyelmesen lett leosztalgályozva, úgy mindenképp előttem egyenlítésük ki a hiányokat, még pedig úgy, hogy a sima nyomóhengerre ragaszszuk rá a szükségeseket, hogy ha változtatunk is a kasirozáson, az helyén maradjon.

Hogy mikor kell a kasirozást megújítanunk, azt a munka minősége, valamint a nyomás alá készítéshez, rendelkezésünkre álló idő határozza meg, de rendes körülmények közt 10—12 naponként szoktuk azt eszközölni.

Azon gépmesterek, kik a kasirozást »bedugott ívekkel« végzik, rendszeren azt az eljárást követik, hogy ők azon ívtöbbletet, mely az egyengetés által követeltetik, a kasirozástól veszik, úgy tudniillik, hogy a hengert, de csak a legnagyobb szükségben, magasabbra vagy alacsonyabbra állítják, úgy, a mint a nyomás megkívánja és pedig sima szedésnél több, könnyebb tabellás szedésnél pedig kevesebb ívet használnak.

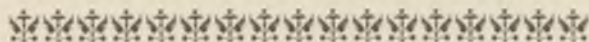
Most már fölolvassam végtárgyára térek át, a mely ezen kérdésből áll:

Miként lehet a kasirozás kellő vastagságát lehetőleg pontosan meghatározni?

Rendszerint a hengert oly állásba kell hoznunk, hogy a hengerkoszorú osztóvonalja az alaplap fogastengelye osztóvonalával egyenlő irányban álljon, még pedig úgy, hogy a kasirozáshoz való papírból annyit adunk a hengerre, míg a kívánt nyomást elérjük. Vannak azonban gépek, a melyeken a fogasrudon nincs osztóvonal és így más módon kell magunkon segitenünk, hogy a kellő vastagságot elérjük. S pedig ilyenformán: veszünk 10 ív kasirozáshoz való papírt, azt a hengerre fektetjük és nyomjuk jól le egy vonalzóval, vagy ha az nem volna kéznél, egy erős léniával; a vonalzó végének a hengerkoszorú fogai közt ki kell állania és most

vizsgáljuk meg, hogy a vonalzó a henger-koszorú osztó vonalával egy sorban áll-e, ha az magasabb, úgy vegyünk el, ha pedig alacsonyabb, úgy tegyünk az ívekhez annyit, hogy azok egyenlően álljanak az osztóvonalal. Az így nyert ívekből lesz a kasirung készítvé.

Ámbár ez az eljárás a legbiztosabb, azért még sem állíthatjuk csalhatatlannak, mert még e mellett is kénytelenek vagyunk némely gépnél egy vagy két ívet hozzáadni vagy elvenni, a szerint, a mint a nyomás, a pontos egyengetés mellett is egy-egy piszkítást mutat, mely gyenge kasirozásnál az előszélen, duzzadtnál a középen, erős kasirozásnál pedig a columna végén mutatkozik.

VEGYESEK.

Mellékleteink. A könyvnek vagy füzetnek mindig előnyére válik, ha a boríték, mely öltözőként szolgál, már magában véve is kifejezi képletileg tartalmát. Mai mellékleteink mindketteje borítékkezelést mutat be és pedig sikerülten eltalálva a mű tartalmához illő stílyt. E borítékok türekvő szedője Götz József, ki különben már sok csinos munkának mestere, ügyesen és a czélnak megfelelően kombinálta a jelen egyik esetben is össze a palma-körzetet amerikai eredeti vignettákkal; míg a másik boríték, mely a Statisztikai Heti Kimutatások jubileumi számához készült, egyszerű és épen ezert igen jól ható szedése és tiszta nyomása által válik tetszetőssé. Mindkét melléklet a Pesti könyvnyomda-részvénytársaság nyomdájában készült.

Változások a vidéki könyvnyomdák állományában. A borítékunk második és harmadik lapján található vidéki nyomdák kimutatásában februári számunk megjelenése óta lényeges változások, illetve helyreigazítások történtek, melyekre külön is felhívjuk olvasóink figyelmét. Jelen számunk a februári számhoz képest következő városokra nézve tüntet fel változást vagy helyreigazítást: Arad, Beregszász, Brassó, Csongrád, Debreczen, Deés, Déva, Erzsébetváros, Fiume, Galgóc, Gyöngyös, Győr, Gyula, Gyulafehérvár, Kassa, Kisvárd, Körmend, Kőszeg, Magyar-Óvár, Máramarossziget, Miskolcz, Nagy-Bánya, Nagy-Károly, Nagy-Szeben, Nagy-Szöllős, Nyitra, Pancsova, Pápa, Pécs, Pozsony, Sopron, Szabadka, Szatmár-Németi, Székelyhid, Székesfehérvár, Szentes, Ujvidék és Ungvár. Uj: Abrudbánya, Politzer Lázár nyomdájával, Tasnádon pedig az egyetlen Turóczy-féle nyomda megszűnt létezni.

A vasárnapi munkaszünetről szóló rendeletet Baross miniszter, a felmerült kívánságok és panaszok lehető figyelembe vételével megváltoztatta s ez okból egy egész új rendeletet bocsátott ki, mely a régit hatályon kívül helyezi. A kivételek bennünket érdeklő része következőleg hangzik: »Végezhető az ipari munka: II. mert a fogyasztó közönség igényei a folytonos üzemben tartást megkövetelik: A) vasárnapokon és pedig: 1. egész napon át: b) a nyomdaiparnál a halasztást nem tűrő állami és hatósági nyomtatványok, színlapok, műsorok, gyászjelentések előállítására és szét-hordására; c) hírlapok elárúsítása és szét-hordása.« E kivételes engedély az itt felsoroltakra nézve Szent-István napjára is áll.

A budapesti hírlapszedők köre beküldötte 1891-ről szóló évi jelentését szerkesztőségünknek. Az izlésesen kiállított füzetecskéből következő adatokat vesszük ki:

A pénztárforgalom 1829 frt 81 kr. volt. Tagsági illetékek címén befolyt 821 frt 12 kr., segélyezésekre kifizetett 420 frt; a kör jelenlegi vagyona készpénzben 792 frt 10 kr. és 10 darab hitelszövetkezeti részvény 50 frt értékben, ebből a rokkantalaphoz tartozik 625 frt 78 kr. A kör segélyét 23 tag vette igénybe; a tagok állománya jelenleg 152.

A »Pesti könyvnyomda-részvénytársaság« február 20-án tartotta meg évi közgyűlését, mely immár 24-ik volt az intézet megalapítása óta. A közgyűlés elé terjesztett jelentés kiemeli, hogy a kereskedelemügyi miniszter határozott kívánsága folytán az intézet hangjegymetszést és nyomdát rendezett be, mely tiszta, szép és olcsó munkáival már is általános tetszésre talált, még hazánk határain túl is. Az évi mérleg eredménye, dacára annak, hogy az 1890. év végén életbe lépett új szedő- és nyomó-árszabály következtében, a munkás-személyzet fizetése címén 15,000 forinttal több kiadás volt, az üzem észszerű beosztása folytán mégis az előbbi évekéhez hasonló, tudniillik részvényenként 80 frt, a mi 16 százaléknak felel meg. Az intézet eddigi jó hírért ez utóbbi évben is igazolta, sőt növelte, a mennyiben több alkalommal aránylag rövid idő alatt oly óriási feladattal járó megbízásokat teljesített, melyre vajmi kevés nyomda vállalkozhatnék a monarchiában. A technikai berendezés ez évben is tökéletesbedett a legújabb betű-anyagok és különféle praktikus gépek beszerzése által. A közgyűlés tudomásul vette az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentéseit és lovag Falk Zsigmond vezérigazgatónak, a czéltudatos és körültekintő vezetőségért jegyzőkönyvileg köszönetet szavazott.

Az »Első magyar betűöntőde-részvénytársaság« 1891-ről szóló mérlege is előttünk fekszik, tanuságot téve már az első év lefolyta után is, hogy e nagyszabású vállalat nemcsak életképes, de a jelekből ítélve, igen szép jövőnek néz elé. Az érdekes jelentésből kiemeljük a következőket: A társaság 250.000 frt tőkével alakult 1890. április 2-án; befizetett eddig a tőke 75 százaléka. A megválasztott igazgatóságnak törekvése mindjárt kezdetben oda irányult, hogy a magyar iparnak minden tekintetben becsületére való s a modern technika színvonalán lévő, minden irányban versenyképes ipartelep létesítsen; hogy a berendezés kifogástalan és minél tökéletesebb legyen, az igazgatóság egy gyakorlott és tapasztalt, igazi szaktekintélyt keresett a vállalatban való részvételére s ezt Borchardt Emilben, a »Wilhelm Woellmer's Schriftgiesserei« berlini czég társfőnökeben meg is találta, ki nemcsak anyagilag részes a vállalatban, de szaktekintélyi közreműködését is biztosította. A gyártmányokhoz szükséges nagymennyiségű nyersanyag a m. kir. pénzügyi kincstárral kötött előnyös szerződés folytán, Magyarország kincstári bányáiból 10 évre biztosítva van. Az első év anyagi eredménye, dacára a kezdet nehézségeinek, igen figyelemreméltó, a mennyiben a nyereség 26.413 frt 46 kr-ra rúg; ez összegből leírások címén levontak 22.873 frt 35 kr-t, a fennmaradó 3.540 frt 11 krt pedig a tartalék-alap javadalmazására szánták.

Tóthfalusi Miklósnak, a XVII. század e kiváló magyar könyvnyomtatójának emlékét a kolozsvári nyomdászok segélyegylete ezentúl minden évben kegyelettel fogja megünni. Az első emlékűnnepély márczius 20-án lesz, mely nap Tóthfalusi halálának 190-ik évfordulója. Az egylet emlékkövet is állít Tóthfalusi sírja fölé. — Szakkörünk a 20-iki ünnepély alkalmából üdvözlő táviratot menesztett kolozsvári szaktársainkhoz.

A nagyváradi könyvnyomdászok önképző-körének márczius 19-iki mulatságára szépen összeállított meghívó-kártyát vettünk, mely $1\frac{1}{16}$ cm. nagyságú kartonlapra, nyolcz jól választott színben, dicséretet érdemlő tisztasággal van nyomtatva. A szedésnél is, melyhez universal- és

kartusch-körzet használtatott, csak a baloldali lécz esik kifogás alá; ebben a nyomdász-czímer, a fölötte és alatta elhelyezett virágocskák oly igénytelenül és félénken húzódnak meg, mintha maguk is restellenék, hogy oda kerültek. Egy jobban ide illő, végig futó lécz hijján, a jobboldali helyen összeszedett léczet kellett volna alkalmazni, mi által bár egyszerűbb, de szabályosabb munka vált volna belőle.

A »Zemplén« márczius 7-iki száma — Molnár főispán jubileuma alkalmából ünnepi díszben jelent meg, melynek egy példányát szerkesztőségünknek is beküldötték. Az ünnepi szám 12 ivrét nagyságú oldalból, két színben nyomtatott, borítékkal ellátott füzetből áll és fényes tanúságául szolgál a »Zemplén könyvnyomtató műintézet« gazdag berendezésének. A füzet tartalma csupa alkalmi költemények, emléksorok és rövid leírásokból áll s ezek csaknem mindegyike más-más betűfajból van szedve, a mit hibának ugyan nem róhatunk föl, különösen, ha szép betűfajok szakértelemmel vannak fölhasználva; de esztétikai szempontból még sem helyes lehetjük azt. Egyforma betűk: ez a szép, nemes ízlés; és az egyik közlemény a másiktól eléggé meg van különböztetve akkor is, ha egy-egy ékítménnyel, csillaggal stb. választatik el. Sokszor megesis azonban s azért nem is akarjuk elítélni, hogy nem meggyőződésből, hanem kényszerűségből alkalmazzák, különösen vidéki kisebb nyomdák, a sokféle betűfajt, nem lévén meg egyféléből a szükségelt nagy készlet; lehet hogy itt is közrejátszott ez az eset. Csodálkozunk kell azonban, hogy a gondos előállításra való füzet fejének szedése oly rendkívül nagy; a vonalak nem állanak össze, az árnyalt keretecskék helytelenül vannak alkalmazva, a betűfajok pedig rendszer nélkül összeválasztva. Nagyon vidékies kinézetű kölcsönöz a munkának a nagyszámú, nagyrészt az ókorból származottnak látszó iniciális, valamint az első oldalon lévő koszorú is, mely a főispán nevét fogja körül. Ma már annyi szép és nagyválasztékú új iniciál-betűanyag van forgalomban, hogy az ily ócskaságok fokozatos kiküszöbölését nem ajánlhatjuk eléggé. A használt választó-ékítmények is sok helyen túlnagyok és erősek, úgy hogy a füzet átlapozásánál ezek feltűnően kidomborodnak a szövegből. Végül jóakarólag figyelmeztetjük a nyomda-vezetőséget a különféle betűfajokban előforduló nagyszámú hamis betűk kiküszöbölésére, mi által a nyomda tisztulni fog. — Egészben véve, mint már soraink elején mondtunk, a munka szép világot vet a nyomda nagyválasztékú berendezésére s azt sincs okunk kétségbe vonni, hogy e szép anyagot törekvő munkáskezdek kezelik.

† Szathmáry Mihály, a kolozsvári nyomdászok Nesztora és az ev. ref. főiskolai nyomda volt művezetője, 41 év óta nyomdász, végzett theológus és az 1848/49-ki szabadságharcz bajnoka, volt honvéd-altiszt, e hó 1-én hunyt el Egeresen, életének 66-ik évében.

»Az én könyvem« című kötetre hirdet előfizetést Tichy Ákos eperjesi szaktársunk. A kötet a vidéki lapokban szét-szórtan megjelent tárczákat, ujabban írott rajzokat és novellákat fog tartalmazni, a melyek legnagyobb részben Bihari Ákos álnév alatt jelentek meg. »Írójuk — mint a szerző előfizetési felhívásában mondja — nem professzionátus író, csak Gutenberg találmányának egyik művelője, a ki szabad idejében néha-néha elvettette a kis acéltollat, hogy ezzel leírja gondolatait s azokat tehetségéhez képest fölcifrázza...« A könyv 10—12 ívnyi terjedelmű lesz és május végén fog megjelenni; ára 1 frt 20 kr. Az előfizetési összeg a szerző nevére Eperjesre (Kösch-nyomda) küldendő. Nyolcz gyűjtött példány után egy tiszteletpéldány jár. — Ajánljuk t. olvasóink figyelmébe jeles szaktársunk ez első művét annál is inkább, mert örömmel tölthet el bennünket, ha sorainkból olyan szaktársak válnak ki, a kik a nyomdai elfoglaltságon kívül még irodalmi munkálkodásra is szaki-

1000. SZÁM

*As 1873-1892. időszaknak 1892. év
február hó 28-tól (vasárnaptól) 1892.
március hó 5-ig (szombatig) terjedő
ezredik hetéről.*

XX. ÉVFOLYAM

*Megjelenik
minden huszadik évben.*

Statisztikai HETI KIMUTATÁS.

Az ezredik szám megjelenésének

alkalmából kiadja

és

KÖRÖSI JÓZSEF

IGAZGATÓ URNAK

tisztelete jeléül felajánlja

a fővárosi statisztikai hivatal személyzete.

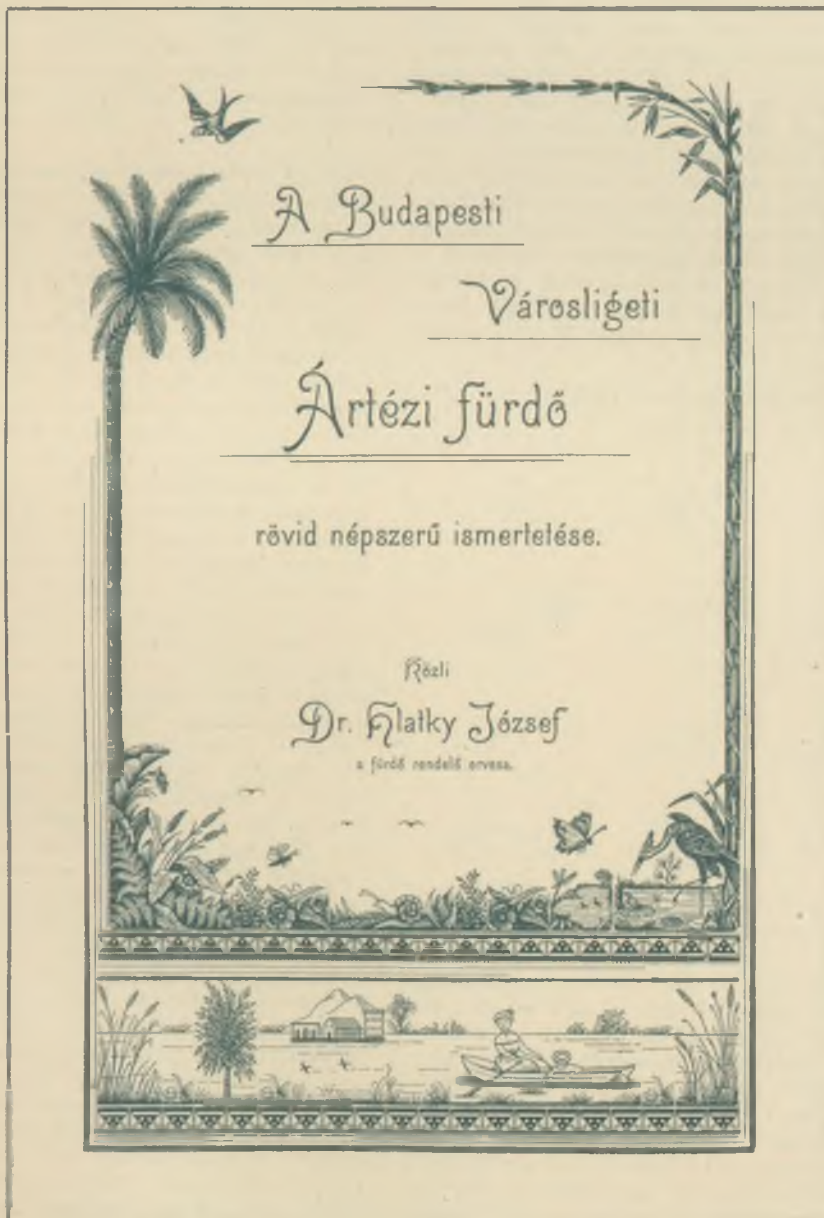
BUDAPEST

PESTI KÖNYVNYOMDA-RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

1892.

tanak időt. Az ilyen sokoldalú és szorgalmas szaktárs megérdemli pártfogásunkat. Kívánjuk is, hogy fáradozását erkölcsi, de e mellett anyagi siker is koronázza! (gm)

Az Athenaeum kézi lexikonának 10—11. füzetéi is megjelentek már, az előbbiekhöz hasonlóan dús és hasznos tartalommal. E két füzet a »Dégras (fr.) irhazsír« szótól Eperjes-ig terjedő részt foglalja magában. Az eddig megjelent 11 füzet 31 szépen kiállított, részben színes műmelékletet adott, melyből az utolsóra 3 melléklet esik. A megjelenési határidőt: a kétheteninti időközt pontosan betartja s kitünő hasznavehetőségéről mindjobban bizonyosságot tesz. Megrendelhető az Athenaeum kiadóhivatalánál. Ára füzetenkint 30 kr. Előfizethetni 10—10 füzetre is 3 forintjával.

A bécsi cs. kir. udvari és államnyomda új épületéről ottani lapokban következő érdeklélő részleteket olvassunk: Az új államnyomda egy különálló, négy homlokzattal bíró épületcsoportot képez az ugynevezett Rennwegen. Belsejében az épület két, a déli homlokzattal egy irányban fekvő keresztépület által három nagy részre osztatik fel. A középipület pinczehelyiségében van elhelyezve a kazánház és a szénraktár, míg a gépház a délre fekvő épület pinczéjében talált helyet. Az óriási épület északi oldalán vannak az igazgatósági és egyéb ügykezelési irodák, továbbá az igazgató és a műszaki vezető lakása. A nyugati oldal a nagy közönség előtt zárva van, itt vannak elhelyezve az értékpapírok előállítására szolgáló munkahelyiségek. A déli és keleti oldalon az egyéb munkákra szükséges helyiségek terjeszkednek. — Az épület pinczehelyiségeiben van a papír- és betürraktár, az asztalosműhely, az intézeti munkások számára szolgáló fürdők, a fotografiai osztály (mely villamos világítás mellett működik), a gép- és kazánház a dinamogépekkel és a villamos világítás előállítására szolgáló központi állomással, mely 800 (16 gyertyacrósságú) izzólámpát és 50 (500 és 1000 gyertyacrósságú) ivlámpát lát el villamos erővel. Földszinten vannak továbbá elhelyezve a papírraktárak, a kiadói helyiség, a múzeum, a könyvtár, a forma- és stereotiplemez-raktár, a házi konyha és a munkások étterme, végre a katonai őrszoba. A magas földszinten találatik az igazgatósági iroda és egyéb hivatalhelyiségek, továbbá négy körforgó sajtó a hozzá való tömöntődével. Az első emeleten van az igazgató lakása, a réznyomda, valamint a könyomdai osztály és a könyvkötészet. A második emelet a műszaki vezető lakását és a gyorsajtók helyiségét, 45 nagyteriműjű gyorsajtóval, foglalja magában. A harmadik emeleten a szedőterem (a rendes létszám 300 főre terjed), a betű- és tömöntőde, meg egyéb kezelési ágak vannak elhelyezve. Végre a negyedik emeleten találjuk a famesztői, galvanoplasztikai, héliografiai osztályt, továbbá egy kisebb szedőtermet és a hitelosztályi oldalon még a szárítóhelyiségeket. A mozgató erőt az egész nagy intézet számára egy 100 lóerejű gőzgép szolgáltatja; egy másik, 200 lóerejű gőzgép a villamos világítás előállítására van hivatva. Valamennyi helyiség szellős és világos, igen praktikusán építve. Ezek szerint bátran mondhatni, hogy a bécsi államnyomda ezentúl is egyik nevezetességét fogja képezni Vindobonának.

Hazai találmány terjedése. Körülbelül két hónap óta a bécsi »Fremdenblatt« körforgó sajtói villamos erő segítségével hozatnak mozgásba. A tiz lóerejű elektromotor a Ganz és társaság elnöyösen ismert rendszerén alapul s egyuttal a nyomdahelyiségek villamos világítását is szolgáltatja.

A könyvnyomdászat és papíripart s az ezzel szorosan összefüggő iparágakat az összes államokban felülről vámtarifát tartalmazza a most megjelent és az új tarifaváltoztatások és szerződések figyelembevételével szorokszett »Zoll-Vademecum« (Vámkalauz), a melyet Heitler G.

Lipcsében adott ki és a melynek ára 5 márka. Minden egyes állam tarifája csoportokba osztva (árúk szerint) megtalálható a könyvben. Az anyag a legnagyobb gonddal, a hivatalos adatok alapján dolgoztatott fel. A könyvnek legnagyobb előnye az, hogy könnyen áttekinthető sorrendben tünteti fel a számtalan fontosabb határozatokat és szerződési tételeket, konzuli hitelesítéseket, az eredetet bizonyító iratokat és a különféle vámhatározatokat. A ki kellőleg tájékozni óhajtja magát a szakmákat illető vámtételek felől, a könyvben kényelmes és megbízható tanácsadót talál.

Nagy emberbaráti alapítványok. A Boroszlóban megjelenő »Schlesische Zeitung« közelebb ünnepelte fennállásának 150 éves jubileumát; ez alkalomból a lap tulajdonosa, Korn, 50.000 márkát adományozott a nyomdájában alapítandó személyzeti segélypénztár javára, 50.000 márkát pedig az általa létesített Korn-féle nyugdíj-pénztár alapítására.

Gawlitza J. betűöntődéjéből ismét bemutatunk olvasóinknak néhány ékítmény-darabkát, melyek igen csinos alakzatuk, mint finom kivitelüknél fogva igen alkalmasak különösen kisebb accidens-munkák, mint meghívók, belépti

KÁRTYA-DÍSZITÉSEK.

II. garnitúra.

Teljes választék 4 frt 50 kr.

Egyes darab ára 50 kr.

jegyek, üzleti kártyák s egyéb ilyen fajtájú munkáknál való fölhasználásra s azért bizonyára tetszéssel fognak találkozni az illető nyomdász körökben.

Az öntött és hengerelt negyedpetit tértzők hasznavehetőségét illetőleg a bécsi »Gr. C.«-ban következő figyelemreméltó ujjmutatást találunk. Czélszerű, ha mindkét fajtából szerzünk be anyagot, mert mindkettő sajátlagos előnyökkel és hátrányokkal bír s a munka minőségétől függ azok felhasználása. Így az öntött tértző kiválóan alkalmas oly munkákhoz, melyeknél gondos regisztretbetartás kívántatik, mert az öntött tértző nem hámlik fel, kikészítése szabatosabb s így tabelláris szedéshez a hengerelt tértzőnél ajánlatosabb. Az öntött tértző hátránya azonban érdessége, melynek következtében oly munkákhoz, hol különböző alakú hajlitások fordulnak elő, törékenységénél fogva alkalmatlan. Az accidens-szedő ezért előnyben részesíti a hengerelt tértzőt, mert ezt tetszés szerint hajlíthatja és idomíthatja. Ezenkívül a hengerelt tértző, épen mert nem oly könnyen törik, tartósabb is az öntöttnél.

Új szerkezetű toldaléktölcsér hengeröntéshez. (Krebs Frigyes szabadalma hengeröntéshez M. m. Frankfurtban.) Ismeretes dolog, hogy mennyi vesződséggel jár a hengerek öntése és hogy a leggondosabb eljárás mellett is sokszor

támadnak ürmenetek, likacsok, vagy a levegő és hőség behatása folytán képződött pórusok, melyeket a túlhideg vagy nagyon forró, olykor pedig az elhamarkodott öntés idéz elő; előfordulnak aztán oly esetek is, hogy a rendszeren nagy súlylyal bíró főzőüst rezgése miatt az öntőanyag egy része nem az orsón folyik le, hanem az öntőkészülék falain, miáltal az anyag olajjal vegyül; ily olajos részek rosszul egyesülnek a tiszta anyaggal és rövid használat után csakhamar kiválnak a hengerből. Mindezen bajok megszüntetésére és hogy tiszta, sima hengereket nyerjünk, szolgál az új szerkezet, melynek hasznavehetősége szaktekintélyek által elismertetik. Ezen új toldaléktölcsér olyképen van szerkesztve, hogy minden bő vagy szükterjedelmű öntőkészülékre és minden géprendszerhez könnyen és gyorsan alkalmazható legyen, és pedig olyformán, hogy annak csücsát az orsó tövére helyezzük. Az öntőanyagot lehetőleg forrón öntsük a tölcserbe, ennek kis nyílásain át azután egyenletesen folyik le az orsó teste körül, időközben lassan és egyformán kihülve; ilyképen lefolyása előtt az öntőkészülékben levő levegőt is kiszorítja. Ezen tölcser egyszersmind szűrő gyanánt is jó szolgálatot tesz.

HIVATALOS RÉSZ.

A Szakkör elnökválasztása alkalmából kiküldött szavazatszedő bizottság e hó 15-iki üléséből a választás eredményéről következőket jelenti: Beadott összesen 105 szavazat, melyek szerint *Tanay József* egyhangulag lett a Szakkör elnökévé megválasztva.

Budapest, 1892. márczius 15.

A bizottság nevében:
Plachy Lajos.

IV. havi fölolvásó-ülés 1892. évi február hó 21-én, az anyaegylet helyiségében.

Gyöngyösi Sándor alelnök üdvözlö a megjelenteket, sajnálatának adván kifejezést, hogy a tagok ily gyér számban jelentek meg; fölkeri Schwind Béla másodtitkár, hogy Heller Ignác tagtárs dolgozatát fölolvassni sziveskedjék. Fölolvásás után elnökölő közönetét fejezi ki Heller Ignác tagtársnak szakértelmes dolgozatáért, valamint Schwind Béla tagtársnak a dolgozat fölolvásásáért. Második tárgyal Firtinger Károly tagtárs »Két régi pesti nyomda története« című dolgozatát olvasta föl Gyöngyösi Sándor alelnök. Ez időre az elnöki széklet Ács Mihály t. elnök foglalja el és Firtinger Károly tagtársnak fáradságos munkájáért az ülés nevében köszönetét nyilvánítja.

A mult havi ülés óta történekről titkár a következőket jelenti:

A januári havi fölolvásó-ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére Aigner József tagtárs kérétek föl. — Az írodalmi bizottság Szabó Dezső ellenőrrrel egészítették ki. — A választmány elhatározta márczius 15-dikénél a szokott módon való megünneplését, tekintettel azonban arra, hogy az idén márczius 15-dike keddre esik, az ünnepély vasárnap, márczius 20-án fog megtartani; a rendezéssel a vigalmi-bizottság bízott meg. Az ünnepi beszéd tartására a választmány Ács Mihály t. elnököt kérte föl. — A február 14-én tartott farsangi jelmez-estély, daczára, hogy minden ízében sikerült, mégis körülbelül 70—80 frtal fogja terhelné a kör pénztárát. — A tervezett jubileumi kiállítás, tekintettel a mai viszonyokra és a nemzeti kiállításra, elejtetik. A választmány elhatározta, hogy a Kör tízéves fennállása dísz-köszvényével és az alkalomhoz méltó mulatsággal ünnepeltessék meg. — Ez alkalmából Láng József tiszteletli tag és Körünk volt buzgó titkára fölkeretik a kör történetének megírására vonatkozó ígéretének beállítására és esetleg a műnek a Kör számlájára való kinyomatására.

Pénztári kimutatás 1892. január hóról. Bevétel: Áthozat a mult hóról 657 frt 66 kr., öt hitelszövetkezeti részvény 25 frt, tagsági járulékokban befolyt 52 frt 40 kr., öt részvenyszelvény 1 frt 25 kr., szakirodalmi alap 489 frt 60 kr., összesen 1225 frt 91 kr. Kiadás: Körhelyiség február-májusi bérlete 20 frt, boldogemlékü elnökünk koporsójára koszorú 15 frt, Wolf Antalnak üjvéi ajándék 10 frt, külföldiekre 5 frt 99 kr., készpénz a hó végén 660 frt 32 kr., öt hitelszövetkezeti részvény 25 frt, szakirodalmi alap 489 frt 60 kr., összesen 1225 frt 91 kr.

E jelentés észrevétel nélkül tudomásúl vétetett.

A Körbe beléptek: Pick Jakab, Karner Ferencz, Molnár Imre, Jaschke Hugó.

A Körből kiléptek: Klitsch István, Sembery Pal, Valentin János, Botsák Ferencz, Lugmayer György, Járdai Sándor, Neuwirth Lipót, Reisz Béla.

Szakkérdés nem nyújtatott be.

A netáni indítványok során elnökölő azon indítványt terjeszté a havi ülés elé, hogy a boldogemlékü elnökünk halálával megüresedett elnöki szék már a legközelebbi hóban töltsék be. A havi ülés ez indítványt elfogadja. A kandidálásra Plachy Lajos, Vecsery Lajos és Ertl Sándor tagtársunk személyében három tagú bizottságot küld ki; a szavazást nyomdánkint rendeli el és a szavazatok márczius 15-ig Gyöngyösi Sándor alelnökhöz küldendők be.

Ezzel a IV. fölolvásó-ülés napirendje ki léven merítve, elnökölő a megjelentek érdeklődését megköszönve, az ülést berekeszté.

Február hóban a tagsági illetekeket a következő üzletek küldték be: Athenacum 16.60, Brózsza 3.60, Deutsch és Czettel 1.20, Franklin 4.80, Hornyánszky 2.80, Lloyd 2.80, Légrády 1.60, Posner —.40, Rózsza K. és neje 1.80, Résvény 18.80, Schlenker —.80. — Egyes tagoktól befolyt: Feldmann I. P. —.40, Schornstein Jakab —.20, Bibicz Imre —.80, Lehoczky Dezső 2.—, Salamon József —.80, Illés István —.20, Kirmann B. —.40, Stalla M. —.80.

Múcsarnok-jegyek kedvezményes áron (22 kr.) kaphatók *Rencsisouszky* Ferencz pénztárosnál (hold-utca 7. sz. Résvény-nyomda) és a házipénztárosoknál. Ki van állítva Marr K. »A flagellások« című nagy festménye.

Értesítés. *Kurzweil Frigyes* fényképész (Dorottya-utca 11. szám) Körünk tagjainak és családtagjainak fényképek készítésénél az alább feltüntetett rendes árszabályából *33%-nyi engedményt ad*, mit azzal hozunk tudomásra, hogy e kedvezmény igénybevételénél mindenkor a tagsági jegy mutatandó fel igazolásul. — A rendes árszabály a következő: 12 db. Mignon-kép 3 frt, 6 db. 2 frt (csakis felnötteknek); 12 db. visit-kép 7 frt, 6 db. 4 frt, 3 db. 2 frt 50 kr.; 12 db. kabinet-kép 14 frt, 6 db. 9 frt, 3 db. 6 frt; 12 db. Makart-kép 20 frt, 6 db. 12 frt, 3 db. 9 frt; 12 db. boudoir-kép 25 frt, 6 db. 14 frt, 3 db. 10 frt.

Körünk t. tagjai kéretnek, hogy a tagsági illetekeket *pontosan* fizessék a házipénztárosoknak, s hogy hátralékaikat is törlesszék. A ki két hónapi illetekkel hátralékban van, *lapot nem kap.* — Egyszersmind a házipénztárosokat is kérjük, hogy a tagsági illetek behajtásánál szigoruan járjanak el, s hogy az illetekeket az üzletheben alkalmazott szakköri tagok teljes névjegyzékével együtt a hó 8—10-ig mindenkor szállítsák be *Rencsisouszky F.* pénztárosokhoz (Hold-utca 7.)

A lap szétküldését illető reklamációk *Gelléri Mihály* urhoz, mint a lap adminisztrátorához (Pesti részvénytymda, Hold-utca 7) intézendők.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Ifj. Kiss Ferencz urnak. Szeghalom. Mint b. leveléből látjuk, öszinte bírálatot óhajt a hozzánk beküldött ezimkártyára vonatkozólag. Készséggel és kétszeres örömmel vállalkozunk arra ott, a hol nem az önzést és konkurrenzia-hajszát, hanem — mint örömmel tapasztaljuk — kizárólag a szakma iránti szeretetet és ambíciózt látjuk nyilvánulni. Jól esik látunk, mint kutat Ön — ki laikusnak nevezi magát — a hibák után és érdekel olvastuk negy pontban összefoglalt *ö* bírálatát. A tárgya terve, meg kell vallanunk, hogy jóformán fején találta a szöveget és az ön által leírt módon jobban sikerült volna a munka. Véleményünket különben a következőkben foglaljuk össze: Az azuré (díszvonalak) helyett, minthogy ugy is bronzírozást alkalmaztak, közönséges kövér vonalak használása lett volna inkább helyén. Ezek a többi, amugy is nyugtalan körzeteket: a keret alatt futó zöld és szürke alaponomatot jobban lezárták volna és ez által a munka egy bizonyos szilárdabb, megállapodottabb külsőt nyerendett. A körzetből összedett szürke alaponomatot nem lett volna szabad annyiszor megírtni, hanem *egyforma* körzetedarabokból közvetlen egymásra szedni; sarkokat alkalmazni a széleken alaponomatnál nem helyes. A rózsaszinben nyomtatott, hogygyel kifelé futó körzet, ily alakban használva soha se jó; ezek csak kivül és megtörés nélkül alkalmazandók.

e helyett inkább fekvőt vegyünk, a sarkokba pedig egyes, önálló darabokat. A betűk jól vannak választva; a név és helység alatt levő díszítések nincsenek ugyan útban, de jobb lett volna azokat egészen elhagyni és a sorokat valamivel lejjebb tolni. A nyomás tisztasága jó hatást gyakorolt reánk, de a színek megválasztása nem kielégítő. Kivéve a barnát, egyik sem határozott szín; a festék azonfelül nagyon gyenge és a feladás sem történt kellőképpen és egyenletesen. A kártya különben ugy is, a mint van, jól nézett volna ki, ha a színek intenzívebbek.

Díjszabást a nyomdai munkák árának meghatározására nem ismerünk, ilyen — tudunkkal — Németországban sincs és gyakorlati haszna alig is volna a mai konkurrencziás világban. A betűöntődeknek azonban van egységes árjegyzékük.

S. A. urnak, Budapest. Beküldött dolgozatát szívesen közöljük; minthogy azonban a márciusi füzethe már nem jöhet, kívánságához képest gondoskodni fogunk róla, hogy az áprilisi felolvasó-ülés napirendjére kerüljön és azután vesszszük föl a Szemlébe. Szíves üdvözlét!

S. M. urnak, Budapest. Cikkének sorát fogjuk ejteni, de türelmet kérünk. A különféle okokból időhöz kötöt közleményeknek helyet és elsőbbséget kell adnunk oly dolgozatok felett, melyek hármikor közölve is megtartják eredeti értéküket.

H. J. urnak, Budapest. Köszönjük. Mihelyt lehet, sorát ejtjük.

A »GRAFIKAI SZEMLE«

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

egész évre 2 frt, félévre 1 frt.
Egyes szám ára 20 kr.

Az egyes számok nyomdankénti előállításával a fővárosban KUBIN J. colporteur van megbízva.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V. ker., Hold-utca 7. sz.

Kiadó-tulajdonos: a »Könyvnyomdászok Szakköre«.

Felölös szerkesztő: TANAY JÓZSEF. * Főmunkatárs: BAUER JÁNOS M.

A hirdetések merkantil-festéke Pusztafi és Társától. — A lap papirosa Dávid K. és Fiától. — Szövegírás az Első Magyar Betűöntőde-Részvény-Társaságtól.

HIRDETÉSEK ÁRA:

egész oldal 12 frt, félooldal 7 frt, negyed oldal 4 frt, nyolczad oldal 2 frt 50 kr.
Tizenkétszeri közlésnél 30, hatszori közlésnél 15% engedtetik.

JAVITNOK (tanult betűszedő) a ki gimnáziumot és kereskedelmi iskolát is végzett, szerény feltételek mellett állást keres. Cím meg tudható a kiadóhivatalban.

A fővárosban 3 személyre fölszerelt, jó karban lévő könyvnyomda hetilap kiállításához, kézisaajtóval együtt, melynek nyomásterülete 51×72 cm., szabadkézből igen olcsón eladó. — Tudakozódások F. Z. alatt e lap kiadóhivatalához intézendők.

A GRAFIKAI SZEMLE mult évi folyamából még néhány kötet rendelkezésre áll. Ára bekötési táblával együtt 2 frt 60 kr., portóköltség nélkül. Megrendelhető a kiadóhivatalnál.

A GRAFIKAI SZEMLE

I. (1891.) ÉVFOLYAMÁHOZ

DÍSZES BEKÖTÉSI TÁBLÁK

acéllék és vörös színben megrendelhetők a kiadóhivatalnál (V., hold-utca 7. sz.)
60 kr-ával. Vidékre 67 kr.

Géplevelboríték

Lévjegy-

Karton

Gyászlapok

Legjobb és legkitünőbb
minőségű

Papirárúk

Kapható		Kapható
minden		minden
papirkeres-		papirkeres-
kedésben.		kedésben.

Gyári főraktár Magyarország részére:

Goldzieher Géza

Budapest

V. kerület, Arany János-utca 20. szám alatt.

WEINWURM ANTAL

fényképész,
első magyarországi chemi-
graphiai műintézete.

Budapest, Károly-u. 3.

Készít mindennemű horganyedzésű duczo autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia útján. Alaprajzok, térképek, halózatok fotolitho-
grafia útján a leg-
jutányo-
sabbban s
pontosan
sokszorosít-
tának.

Külön berendezés házon kívül fényképfelvételeire.

Rust J. H. és Társa
BETÜÖNTÖDÉJE ÉS MŰSZAKI GYÁRA
BÉCS, V. KERÜLET, GRIESGASSE 10.

Nyomdai teljes felszerelések, bármiféle nyelvű betűk, körzetek, ékítmények, rézleániák és vignetták.
Mérsékelt árak. * Többszörösen kifizetve. * Szolid kivitel.

RAKTÁR ÉS IRODA: BÉCS, I. KOLOWRATRING 9. SZ.

Könyvnyomda-festék.	100 ko frt kr	Másolófestékek	1 kilo frt kr	Színes festék.	1 kilo frt kr	Selyemzöld, süvegben,	1 kilo frt kr
a) Gyorsajatóknak.		lila, kék, fekete vörös	6 8	Kő- és könyvnyomdákknak.		4 árnyalat	3
CHH Hírlapfesték	52			Kárminlak 1	48	Selyemzöld, poralakban,	
CH	60	Könyvnyomda-festék.		» 2	36	4 árnyalat	2
CI	68	Kézi- és gyorsajatóknak.		» 3	24	Chromoxyd-zöld, legfin.	12
BIII Könyvfesték	76	Gravirfesték II.	150	Geraniumlak 0	24	» valódi olivzöld	6
BII	84	Tollfesték I.	2	» 1	20	Ultramarinkék 1 süv.-ben	6
BI Accidensfesték	90	» II.	2	» 2	16	» 2	4
AIII Illusztráció-festék	120	Krétafesték III.	3	» 3	12	» 3 porban	2
AII	170	» I.	4	Florentini lakk 1	4	Kobaltkék, legfinomabb	40
AI	250	» II.	7	» 2	3	Párisi kék	5
		Átnyomó festék	10	Rózsaszínű kraplak 1	16	Milori kék világos és sötét	5
AO Disznyomáshoz	4	Ércnyomó festék II.	6	» 2	10	Sepiabarna	4
AOO	6	» I.	120	Kárminczinóber 3 árnyal.	4	Terra di Sienna	2
AOOO	8		150	Czinóber-utáztat	2	Mahagonibarna	2
		Kenczék.		Antikármin	8	Kremsi fehér	2
b) Kézi sajtóknak.		Könyv-, kő- és ércnyomáshoz.		Lila, kékes v. vörhenyes 1	24	Hőfehér	1
CCII Könyvfesték	100	Gyöngé	1	» 2	16	Finom színes festékek	
CCI	1	Középerős	120	» 3	12	kenczében törve, körül-	
BBIII Accidensfesték	120	Erős	140	Chromsárga, vegy. tisztá,		belül 25%-al olcsóbbak.	
BBI	160	Aranyfüst-kencze	2	4 árnyalat, süvegben	3	Bécsi hengeranyag.	100 Ft
BBI	240	Ércnyomáshoz	1	Chromsárga, vegy. tisztá,		3. sz. Igen szilárd	150
AAIII Illusztrációknak	3			4 árnyalat, darabokban	2	2. » Szilárd	150
AAII Finom	4			Cadmiumsárga, 2 árnyal.	24	3. » Crème	150
AAI Disznyomáshoz	6			Ockersárga, 4 árnyalat	2		
AAO Glaçepapir-nyom.	8						

Árak Bécsben fizetendők 3 óra vagy készpénzben 2% sonto. Hordók ingyen, dobozok eredeti áron.

REZLÉNIA-GYÁR.

H. BERTHOLD

BERLIN

SW., BELLE-ALLIANCE-STRASSE 88.

NYOMDABERENDEZÉSI ESZKÖZÖK.

Árjegyzékek és árjegyzékekkel ingyen és bérmentve küld.

✦ PONTOS KIVITEL ÉS JUTÁNYOS ÁRAK. ✦

Ajánlja magát minden nagyságú teljesen felszerelt (complett)

TÖMÖNTŐDÉK BERENDEZÉSÉRE

és

TÖMÖNTŐ-GÉPEK

elkészítésére.

August Siegfried

NÜRNBERG-BÉCS

GYÁR:

BÉCS, MAXIMILIANSTRASSE 14. SZ.

Legújabb és legczélyszerűbb eszközök.

LEGJOBB AJÁNLATOK.

Mindennemű műszaki tanácsok nyújthatnak.

Arjegyzékek díjmentesen.

Telephon 270

ÁLLAMILAG KEDVEZMÉNYEZETT

első Magyar Könyv- és Képzőművészeti

Festék-Gyár

Telephon 270

A TEMESVÁRI KIÁLLÍTÁSON EZÜST ÉREMMEL DÍJAZVA.

KURZWEIL JÁNOS ÉS TÁRSA

V., HOLD-UTCZA 25. BUDAPEST V., HOLD-UTCZA 25.

Ujság-, mű-, illusztráció-, díszmű- és mindenféle színes festékek, kenczék, bronzok.

VEGYMŰSZAKI ÉS VEGYÉSZETI TERMÉNYEK KÉSZÍTÉSE.

*
»Patent« gelatin-hengeranyag stb.

BETÜÖNTÖDE ÉS TÖMÖNTÖDE

Folytonos készletben tart szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat, a leggyorsabban készítve és legjobb minőségben kiállítva

FISCHER ÉS MIKA
Budapest, király-utca 83.

Nagy választékot tart a legkülönbélebb czélszerű és divatos **KÖNYV- ÉS CZIMIRÁSOKBÓL.**

Elvállal igen jutányos áron egész nyomdai berendezéseket.

GAWLITZA J.
* BÉCS *

IX. FERSTELCASSE 5. A FOG. TEMPL. MÖGÖTT

Betű- és tömöntöde, galvanoplasztika

◇ BERTHOLD H. ◇
rézlénia-gyárának egyedüli képviselője az osztr.-magy. monarchiában.

A 20 év óta legjobb hírnévnek örvendő

◇ THE EXCELLENT ◇
angol hengeranyag raktára.

*
Nyomdai berendezések a legrövidebb idő alatt, gépekkel és minden eszközökkel együtt.

Betüöntöde és galvanoplasztikai műintézet.

Weisert Ottó Stuttgart

*Ajánlja Rhenania-betűit.
Sanssouci-körzeteit és hirlap-cursiv betűit.*

Megjelent és e lapok kiadóhivatalánál kapható (helyben 60, vidékre 67 kr.) a

Magyar Nyomdászok
Évkönyve 1892. ÉVI VII. ÉVFOLYAMA

Az 1887—1891. évfolyamok ára együttesen megrendelve 2 forint és postaköltség.

FAMETSZŐ-INTÉZET

SMOLKA VILMOS
BUDAPEST
VII., ISABELLA-UTCZA 3b.

Ajánlja magát bármiféle fametsző-munkák gyors véghezvitelére.

KÖNYVNYOMDAI ESZKÖZÖK.

GALITZENSTEIN H.
BUDAPEST
Y. KERÜLET ERZSÉBET-TÉR 5. SZÁM.

Mindennemű kő- és könyvnyomdai, valamint könyvkötői kellékek, eszközök és gépek legnagyobb és legrégebb gyári raktára.

Teljes berendezések legolcsóbban, pontosan és szakszerűen eszközöltetnek.

Használt gépek előnyösen becséreltetnek és javíttatnak.

Épp most jelent meg és küldetett szét új képes teljes árjegyzékem, melyet kívánságra utólag bérmentve megküldök azon t. vevőimnek, kik esetleg még nem kapták meg.

KÖNYVKÖTŐI KELLÉKEK.

Fénynyomatok
gyorssajtók berendezésével

Czinkográfia

Divald Károly Fiai
MŰINTÉZETE
Eperjes

Részülnek:
Fototypia,
Autotypia,
Chemigraphia

Központi iroda:
Budapest, Károly-körút 22.

Árak jutányosak.

Minélkivánatra ingyen.

==== **Állandó nagy raktár** ====

Gépek, festékek és minden nyomdai felszerelésben.

Különlegesség:
Nyomdai szaküzlet.

»ALBINO«   »AMERICAIN«
FEMÉR HENGERANYAG.   ÁTTETSZŐ HENGERANYAG.

Pusztafi és Társa

Budapest, Akadémia-utca 6.

PAPÍR-DISZMŰZET.

*Névjegy-, eljegyzési-, esketési-,
táncz- és minden e szakba vágó kártyák a leg-
változatosabb kivitelben.*

HUBER MIHÁLY
kő- és könyvnyomdai festékgyár
München

FLINSCH-féle   RÜGER C.
betüöntöde, Frankfurt,   rézlénia-gyár, Lipcse,
Kempe Károly stereotypia-berendezés, Nürnberg,
Marinoni H. gyorssajtó-gyár, Páris
kizárólagos képviselői.

Karl Krause Leipzig.

Főképviselőt
Ausztria-Magyar-
ország részére:

PAUL BECKERT
WIEN
III. Löwengasse 40.

Betüöntőde, galvanoplasztikai

és
Mechanikai műintézet.

LUDWIG & MAYER

Majna m. Frankfurtban.

Különlegességek:

IROTT, KÖRLEVELEK

és
MEDIÆVAL-BETÜK

Mintalapok és árjegyzékek küldetnek.

TELJES NYOMDAI BERENDEZÉSEK.

382. sz.

GANZ és TÁRSA

VASÖNTŐ
ÉS GÉPGYÁR RÉSZV.-TÁRSULAT
BUDAPESTEN.

Különleges gyártmányai:

GÁZMOTOROK,

álló vagy fekvő, egy vagy két hengerrel,
melyek következő előnyökkel bírnak: olcsó
ár, igen kevés gáz-fogyasztás, a tolattyú
elhagyása, kis térfogat, csekély súly, nyu-
godt s egyenletes járás, javítás csak ritkán
fordúlhat elő s ez is igen egyszerűen és
könnyen eszközölhető.

→ **TURBINÁK** ←

a helyi viszonyok szerint szerkesztve.

TRANSMISSIÓK

(közlőművek) és mindennemű építési és
gépészeti munkák.

Electromos világítási berendezés
és erőátvitel nagyobb távolságra is,
saját kipróbált rendszerük szerint.

→ GÉPGYÁRSOK ←

JEANRENAUD

BÉCS & COMP.

X. Himbingerstr. 47.

Papírvágó Gépek,

Simitó Sajtók * Könyvkötő-Sajtók * Simitó Hengerművek

LYUKASZTÓ- (PERFORIROZÓ-) GÉPEK,

Papírlemez- és Carton-Ollók,

ARANYOZÓ-GÉPEK,

Könyvgerinczsajtoló - Gépek

stb. stb.

Budapesti képviselők:

MÜLLER TESTVÉREK

V. ker., Nagykorona-utca 3.

LEVÉL-, RAJZ-, IRÓ-,
NYOMDA-, SZINES BORITÉK-
és
LEMEZ-PAPIROK.

Dávid Károly és Fia
BUDAPEST
Papirgyári Raktára.

Mintákkal szolgálunk.

FESTÉKGYÁR

Alapítási év 1818.

Ch. Lorilleux & Cie
Rue Suger 10. PARIS Rue Suger 10.

RAKTÁR BÉCSBEN:
Gutenberg-Haus, Gebrüder Geel
IX., Liechtensteinstrasse Nr. 8.

Könyv-
és könyomda
festékek

GYÁRAK I
PUTEAUX ÉS NANTERRE.

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE BUDAPESTEN.

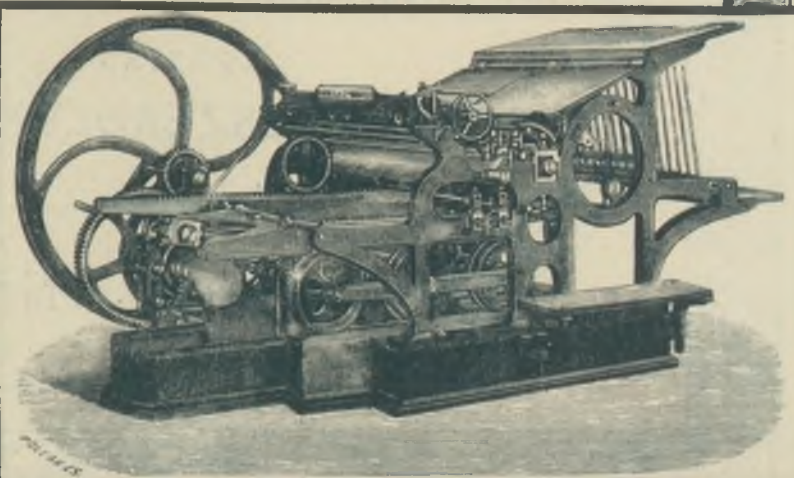
KÉSZIT: EGYSZERŰ ÉS KETTŐS GYORSSAJTÓKAT. • KÉTSZINNYOMÁSÚ GYORS-
SAJTÓT. HUNGARIA LÁB- ÉS KÉZIMAJTÁSRA BERENDEZETT GYORS-
SAJTÓKAT. AMERIKAI RENDSZERŰ TÉGELNYOMÁSÚ GYORSSAJTÓKAT.

PAPIRVÁCÓ ÉS LYUKASZTÓ
GÉPEKET. — ARÁNYOZÓ PRÉST
KÖNYVKÖTŐKHEK. — SIMÍTÓ ÉS
CSOMAGOLÓ PRÉSEKET. — TÖM-
ÖNTŐ-KÉSZÜLÉKEKET.

*Minden e szakba vágó munkák
és javítások elvégeztetnek.*

BETŰSZEKRENYEK ÉS ÁLLVÁNYOK.

Kőrforgású nyomógépek a legújabb
szabadalmazott rendszer szerint.

Egész Nyomdai Berendezések

jutányosan és gyorsan

fogaŋatosittatnak.

Első Magyar

Betüöntőde

Részvény-
Társaság.

BUDAPEST

VI. ker., Dessewffy-utcza 32., saját házában.

••

Folyton dús raktárt tart magyar, német, horvát, szerb román és
bolgár ékezetű

Könyv- és Czimirásokban

továbbá

KÖRZETEK ÉS KIZÁRÁSOK

a legkülönfélébb ékítmények

ÉS EGYÉB

NYOMDAI FELSZERELVÉNYEK BEN

Galvanoplastika. * Tömöntőde.

Nyiregyháza. Jóba Elek. Piringer János.	Resicza. Eisler József. »Reschitzauer Zeitung«.	Szamos-Ujvár. Gör. k. püspöki nyomda. »Auróra« nyomda.	Szered. Sterner Dávid.	Turóc-Szt.-Márton. Magyar nyomda. Részvény-nyomda.
Nyitra. Huszar István. Iritzer Zsigmond. özv. Neugebauer Anna. Reichetes Lipót.	Rimaszombat. Gyórfy Pál. Szücs László. Rábely Miklós.	Szokolca. Skarnitzl örökösai.	Szerencs. Simon J.	Ujpest. Kaczander és Fuchs.
Oravicza. Kehrer C. Wunder Károly.	Rozsnyó. Kovács Mihály.	Szarvas. Samuel Adoll. Szikes Antal. Sápszky János	Szigetvár. Schlesinger J.	Ujvidék. Fuchs Ágoston. Hirschenhauser és Reitzer. Miletics Szvetozár. Pajevics Arzén. Popovics testvérek. Pavlovics és Jociés.
Oroszháza. Veres Lajos. Altstädter M. J.	Rózsashegy. Salva Károly.	Szász-Regen. Burghard R. Sebesch Károly.	Szolnok. Bakoss István. Fuchs Lipót. Hay Fülöp. Szolnoki Híradó.	Ungvár. Fésűs József. Gellisz Miksa. »Keleke« nyomdája. Székely és Illés.
Ó-Becse. Löwy Lajos.	Salgó-Tarján. Fiedler A.	Szász-Sebes. Stegmann J. Winkler Vilmos.	Szombathely. Bertalanffy J. Gábrriel A. Kramer M. Seiler H. özvegye.	Ujváros. Berkovics Márk főlk- nyomdája.
Ó-Kanizsa. Schwarz A.	Sárvár. Jakoby Bálint.	Szászváros. Fuhrmann R. »Minevas« nyomda.	Tapoleza. Löwy B.	Vác. Mayer Sandor.
Ó-Orsova. Handl József. Orsovai könyvny. részvt.	S.-A.-Ujhely. »Zemplén« nyomdája. Löwy Adoll. Landesmann és társa.	Szatmár-Németi. Molnár János. Nagy Lajosné. »Pazmány« könyvnyomda. »Szabadsajtó« nyomdája.	Tata. Engländer Jakab. Kopasz J. özvegye.	Vág-Ujhely. Horovitz Adoll.
Paks. Rosenbaum Márk.	Sárospatak. Ev. ref. főisk. nyomdája.	Szeged. Bába Sándor. Endrényi Lajos. Engel Adoll. Várnai Lipót.	Temesvár. Csanádmezei nyomda. Délmagyarországi szövetség- kezeti nyomda. Freund Gyula. Magyar Testvérek. Stéger Ernő. »Posaunae« nyomdája. Uhrmann Henrik. Veres Samu. Weisz J. Stern Gusztáv.	Versez. Wettl és Veronits. Kirchner J. özvegye. Kassanovits M. Füger Ida.
Pancsova. Jovanovics Testvérek. Koszanics és Popovics. Wittigschlager C.	Segesvár. Jördens Testvérek. Horath Frigyes.	Szeghalom. Ifj. Kiss Ferencz.	Tisza-Füred. Löw Samu.	Veszprém. Krausz A. Fia. »Petőfi« nyomda.
Pápa. Goldberg Gyula. Nobel Ármin. Reform. főisk. nyomda.	Selmeczbánya. Jörges A. özvegye.	Szegzárd. Bater János. Ujfalussy Lajos.	Tolna. Selly József.	Zala-Egerszeg. Tahy Róza. Breisach Samu.
Pécs. Engel Lajos. Lyceumi nyomda. Taizs József. Taizs Mihály.	Sepsi-Szt.-György. »Jókai« részv.-nyomda.	Székelyhid. Kohn Sámuel.	Tolna-Szántó. Szabó Miklós.	Zenta. Schwartz Sándor. Klenöczy és Biró. Biró János.
Pécska. Ruber István.	Siklós. Löwy Miksa. Harangozó és Pandurovits.	Székely-Udvarhely. Becek D.	Tolna-Tamási. Jeruzsálem Ede.	Zilah. Seres Samu.
Perjámos. Pirkmayer K.	Simontornya. Jeruzsálem E.	Székelyfővár. Márián Gy. »Pannonia« nyomdatárs. Singer E. Szammer Imre. Szammer Kálmán. »Szekesfeh. és Vidéke« ny. Kaufmann Fáni. Kálmán Gyula.	Topolya. Schwarz M.	Zólyom. Nádossy G.
Pozsony. Alkalay Adoll. Angermayer K. Bick Ábrahám. Brég János. Freistadt B. utóda. Grünstfeld Lipót. Stampl, Eder és társa. »Westungarischer Grenz- bote« nyomdája. Wigand K. F.	Sopron. Breiner G. és fia. Löffass Károly. Romwalter K. és Fia. Rónai Frigyes.	Szentes. Sima Ferencz. Stark Nándor (zárva). »Szentes és Vidéke« nyom- pája.	Torda. Pollak Móricz.	Zombor. Bittermann A. Muzsik A. Obláth R.
Putnok. Gaertner Ignác.	Stájerlak. Rose V.	Szenicz. Beőo János és Tsa.	Török-Szt.-Miklós. Fuchs Jakab.	Zsombolya. Kaufmann F.
	Sümeğ. Nobel Ignác.		Trencsen. Gánsz Lipót. Skarnitzl Fr.	Zsolna. Áldori Manó.
	Szabadka. Bittermann J. Schlesinger Sándor. Székely Siimon. Kardos F.			

HORVÁT- ÉS SZLAVONORSZÁGBAN.

Belovár. Fleischmann F.	Illok. Wortmann A.	Petrinja. Pirnat A.	Varasd. Platzer J. és fia. Stifler J. B.	Fischer F. Granitz Ignác. Hühn Gyula. Kralj Gy. Kugli és Deutsch. Scholz és Kralj. »Národne Novine« ny.
Broód. Schuhmann H.	Kaproneza. Lostinčer.	Pozsega. Klein Lipót.	Vinkovce. Trumic Szilárd.	Zengg. Luster Henrik.
Buccari. Desselbrunner R.	Karlóca. Pavlovics K.	Ruma. Wagner J.	Virovitica. Habianec A.	Zimony. Grabovačky M. Sopron J. C. Baics S.
Diakovár. Egyházmegyei nyomda.	Károlyváros. Hauptfeld K. Prettnér J. N.	Sziszek. Fanto Adoll. Junker H.	Vukovár. Jancsik E. Kiefer N.	Zsid. Maukovics P.
Eszék. Laubner Károly. Pfeiffer Gyula. Schaffer Alajos.	Kőrös. Neuberg Gusztáv.	Susak. Lukanovics N.	Zágráb. Albrecht K. Brusina Antal. Részvény-nyomda.	
Gospic. Zsuppan M.	Mitrovicza. Trumić K. Trumić M.	Uj-Gradiska. Schiebel A.		

A könyvnyomdász- és betűöntő-segédék egyletei.

Magyarország.

Magyarországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Schlenker Samu; számvivő Steiner Adolf. Egyleti helyiség: Budapest, VIII., Stahly-utca 1. Az egylet a központon kívül a következő kerületekre oszlik: *Arad:* Elnök: Varga József; pénztárnok: Lövey Nándor. *Brassó:* Elnök: Goldschmidt Viktor; pénztárnok: Merkl János. *Debreczen:* Elnök: Vértesi Arnold; pénztárnok: Török Ferencz. *Győr:* Elnök: Nagy Kálmán; pénztárnok: Fekete Ferencz. *Kassa:* Eln.: Rósa Vikt.; pénztárn.: Nagy Sándor. *Kolozsvár:* Elnök: Ajtai K. Albert; pénztárnok: Gombos Ferencz. *Nagy-Várad:* Elnök: Lang József; pénztárnok: Boncez Tivadar. *Pécs:* Elnök: Taizs József; pénztárnok: Rovatsék J. *Pozsony:* Elnök: Kalteis J.; pénztárnok: Dirmeier Nándor. *Szeged:* Elnök: Várnai L.; pénztárnok: Popovics Bazil. *Temesvár:* Elnök: Fretai János; pénztárnok: Mangold Sándor.

Szaktárs-körök a fővárosban.

Könyvnyomdászok Szakköre.
Elnök: Tanay József (Pesti könyvnyomda-résztvény-társaság).
Budapesti könyvnyomdászok és betűöntők jótékonyági köre.
Elnök: Concha Károly (Hornvánszky V. könyvnyomdája, V., Arany János-utca 1).
Budapesti gépmesterek és nyomók köre.
Elnök: Hoffmann Kelemen (Hungária-nyomda, V., vaczi-körút 34. sz.)
Budapesti hírlapszedők köre.
Elnök: Siite József (Pester Lloyd nyomdája).
Budapesti betűöntők köre.
Elnök: Feldmann I. Pál (Fischer és Mika betűöntődjé).
Budapesti könyvnyomdászok és betűöntők hitel-szövetkezete.
Elnök: Selwind Béla (Pester Lloyd nyomdája).
»Tbredés«-dalkör.
Elnök: Tanay József (Pesti könyvnyomda-résztvény-társ.)
»Typographia«-dalkör.
Elnök: Galateo Béla (Államnyomda).
A nagyszombati könyvnyomdászok egylete.
Elnök: Binder Lajos (Mészáros-utca 47).

Horvát- és Szlavonország.

A horvát-szlavóniai könyvnyomdászok egylete. (Hrvatsko tipografsko društvo za Hrvatsku i Slavoniju). Elnök: Timot István (Részvénytársaság), Zágrábban.

Ausztria.

Alsó-Ausztria. Az alsó-asztriai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Kaspar Ferencz. Egyleti helyiség: Bécs, VII., Zieglergasse 25.

Bukovina. A bukovinai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Witiuk János, Czernowitz, az Eckhardt-féle nyomdában.

Csehország. A csehországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. »Typografická Beseda«. Elnök: Krunert Károly. Egyleti helyiség: Prága, Smečkovágasse 26.

Felső-Ausztria. A felső-asztriai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Herzog János (Wimmer-féle könyvnyomda). Linzben.

Gárcsország. Galieziai könyvnyomdász-egyesület. (Towarzystwa drukarzy), »Sila« (Erő), Krakóban. — Könyvnyomdász- és kőrajzoló-egylet (Towarzyszów drukarzy i litografów) »Ognisko« Krakóban. Mindkét egyletnek elnöke: Szyjowski András, I. egyesületi nyomda. Egyleti helyiség: Ringplatz 12, III.

Karintia. A karintiai könyvnyomdászok, kőrajzolók és nyomók egylete. Az egylet elnöke: Pressien Ferencz (Bertschinger-féle nyomda), Klagenfurtban.

Krajna. A krajnai könyvnyomdászok, kőrajzolók és nyomók egylete. (Društvo tiskarjev, kamnopiccev in kamnotiskarjev na Kranjskem.) Elnök: Breskvar L. (Blasnik-féle könyvnyomda), Laibachban.

Morvaország. A morvaországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Klima Károly, Thalgasse 5, Brünnben.

Salzburg. A salzburgi könyvnyomdászok betegsegélyző-egylete. Elnök: Reyer Ferencz (Kiesel-féle könyvnyomda), Salzburgban. — A salzburgi könyvnyomdászok önképző-egylete. Elnök: Pelikan János (Pustet-féle könyvnyomda), Salzburgban.

Stájerország. A stájerországi könyvnyomdászok és betűöntők segélyző-egylete. Elnök: Polheim Károly (Withalm-féle könyvnyomda), Grácban.

Szilézia. A sziléziai könyv- s könyvnyomdászok és rajzolók egylete. Székhely: Troppau. Elnök: Dlabaczek Károly, Salz-gasse 31. I.

Tirol és Vorarlberg. A tiroli és vorarlbergi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Zemmer József (Rauch-féle könyvnyomda), Innsbruckban.

Európa többi országai.

Belgium. Fédération typographique. (Belgischen Bockdrokkersbond.) Elnök: Flourmann L.

Bulgária. A bulgáriai könyvnyomdászok egylete. (Blgarsko Typografsko društvo.) Elnök: Golakow Tódor, »Državen Vestnik« kiadóhivatala, Szófiában.

Dánia. Typografiske Forening i København. Elnök: Peterson V., Bordings Bogtrykkeri, Nybrogade 12, Kopenhága. — Dansk typografisk Forening. Elnök: Rasmussen H. F. (a »Kolding Folkeblad« nyomdája). Kolding (Jütland).

Franciaország. Fédération française des travailleurs du livre. A központi bizottság székhelye: Páris, 15, Rue de Savoie. Állandó elnök nincs.

Luxembourg. Luxembourgi nyomdász-egylet. (Société typographique luxembourgeoise.) Eln.: Bous Gusztáv, St.-Paulus-nyomda.

Németország. A német könyvnyomdászok segélyegylete. Elnök: Döblin Emil, Solmsstrasse 31., III., Berlin SW. — Elzász-Lotharingia könyvnyomdászainak és betűöntőinek segélyegylete. Elnök: Hans Fr., Blygonsstrasse 24, II., Strassburg-Neudorf.

Norvégia. Norsk Centralforening for Bogtrykkere. Elnök: Schulze F. P., »Dagbladets« nyomdája Kristianíában.

Olaszország. Associazione fra gli operai tipografi italiani per l'introduzione e l'osservanza della tariffa. Elnök: Sgr. Angelo Carugati, tipografia Operaira, Corso Vittorio Emanuele 12—16; egyleti helyiség via Rovello 1, Milánóban.

Oroszország. Nyomdásztársaság Rigában. A levelek Wagner Józsefhez, Häcker-féle nyomda, ezimzendők.

Románia. »Gutenberg«, a nyomdai munkások általános, kölcsönös segélyző-egylete. (Societate generala de ajutor reciproc u lucratorilor tipografi din România.) Elnök: Nicolae Jonescu, Socecu könyvnyomda, Strada Berzii 136, Bukarest.

Svájc. Svájci nyomdász-szövetkezet. Központi elnök: Frank-Lymann Jean Fluntern-Zürichben. — Société fédérative des typographes de la Suisse romande. Központi elnök: Ott Károly, a »National« nyomdájában Chaux-de-Fonds-ban.

Svédország. Svenska Typograförbundet. (Svéd nyomdász-egyesület.) Elnök: G. Edin, »Aftonbladet« Stockholmiban.

Szerbia. Szerb nyomdászok egylete. (Družina tipografskih radnika u Srbiji.) Elnök: Milan J. Ilić, Belgrádban.

A többi egyletek vagy egyáltalán nem, vagy csak részben állanak velünk kölcsönösségekben.